HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

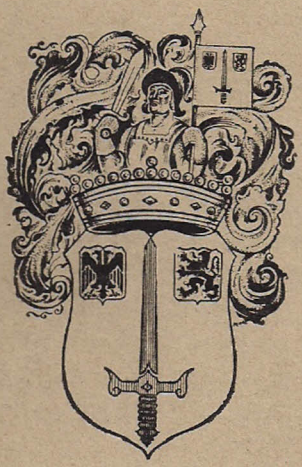

Jaargang X — 1958 Nr 5

Aan onze Leden !

Hiermede ontvangt U het voorlaatste nummer van de **tiende jaargang** van « **Het Land van Aalst** ». Niemand zal betwijfelen dat U gedurende het lustrum jaar goed bediend werd. Alleen de penningmeester maakt er zijn beklag over...

Het beheer van de « Heemkundige Vereniging van het Land van Aalst » houdt er aan **dank te betuigen,**

aan al hare leden, op de eerste plaats aan dezen die volhardend trouw waren en dit ook willen blijven in de toekomst;

aan hare ereleden en steunende leden, die voor het tijdschrift onontbeerlijk zijn en op wiens volharding — en aangroei — wordt gerekend.

Aan **allen** een **DRINGEND VERZOEK :** stort **onverwijld** uw **bijdrage voor 1959,** die, spijts de stijging van de drukkosten, onveranderd **honderd frank** blijft. Toch durft de redaktie de goedwilligen vragen hun bijdrage ongedwongen met 20 fr. te verhogen. Vergelijk wat U gekregen hebt, met wat andere tijdschriften U bieden, en dit slechts met een lezerstal van 270. Nog liever dan uw 20 fr. meer, ontvangen wij een storting van 200 fr. voor U en een nieuw lid ! **Stort heden nog** op postrekening Nr. 5869.11, van « de Heemkundige Vereniging van het Land van Aalst », Vorst, hetzij uw bijdrage als gewoon lid (100 fr.), hetzij als steunend lid (200 fr.) of als erelid (500 fr.). Zelf storten spaart U en ons last en onkosten.

Nog één bede : Steunt « Het Land van Aalst » door het aanwerven van **nieuwe leden.**

Plaatsnamen te Ninove

Bossen, onbebouwd en bebouwd land

BRONNEN

Cart. Bl.	RA.G, Abd. S. Corn. Ninove, nr. 2, Cart. Blasere (a° 1375).
Gr. Abd.	RA.G., Abd. S. Corn., nr. 60, Grond- en Kaartb. (1644-45).
Gr. 1653	RA.G., Ninove, nr. 13, Grondboek.
Gr. 1654	RA.G., Ninove, nr. 14, »
H. 1652	RA.G., Ninove, nr. 19, Huizen en Erven.
K. en Pl.	A.R.A., Kaarten en Plans.
K. en Pl. G.	RA.G., Kaarten en Plans.
Ob. Abd.	RA.G., Abdij S. Corn., Obit., XIV eeuw.
Oork. Abd.	RA.G., Abdij S. Corn., Oorkonden.
Pb. Abd.	RA.G., Abd. S. Corn., nrs 26-30, 67, 68, 78. Pachtboeken.
R. Abd.	RA.G., Abd. S. Corn., nrs. 15-25, Rekeningen.
R.D.	A.RA., Rekenk., Rekeningen Domein Ninove-Herlinkhove.
Rolr. D.	A.RA., Inv. Nelis, rollen, Domein Ninove-Herlinkhove.
R.K.	RA.G., Ninove, Rekeningen Parochiekerk.
Rb. D.	AR.A., Rekenk., Rentb., Domein Ninove, 1466, 1617.
Rb. K.	RA.G., Abd. S. Corn., nr. 131, Rentb. Parochiekerk.
Stadsr.	A.RA., Rekenk., Stadsrekeningen Ninove.
Strsch.	RA.G., Ninove, nrs. 9, 10 11, Straatschouwingen.
Tr. v. Vl.	A.RA., Tresorerie van Vlaanderen, Ninove.

In een vorige bijdrage (1) spraken wij over het grasland. Thans handelen wij over de bossen, de woeste gronden, de verschillende benamingen voor bouwland en ten slotte over besloten percelen, lochtingen en grensafbakeningen.

De oorkonden van de Abdij van S. Cornelis (gesticht a° 1137) lichten ons tamelijk nauwkeurig in over de stand van de bodem vóór de XII eeuw en de daarop volgende periode. De bodem in het zuiden van het grondgebied, in de onmiddellijke omgeving van de stad en naar het oosten langs de alluviale vallei van de Dender was reeds volledig vruchtbaar land terwijl naar het noorden toe het grondgebied nog woest, moerassig en met bos begroeid was.

Steunend op de in de oorkonden vermelde plaatsnamen en an-

(1) Land van Aalst, Jg. IX, Nr. 3, 1957.

dere gegevens uit archiefbronnen krijgen wij een historisch beeld van de bodemontginning van in de oudste tot in de moderne tijden.

DE BOSSEN

Aan de oude weg op Denderhoutem, tegen het hof ter Duist, was er in de XII eeuw een eikenbos : « *dunst et pendens quercus* » (Oork. Abd. 1167). Dit bos droeg geen eigen naam, wordt later niet meer vermeld, alhoewel, naar alle waarschijnlijkheid, de omgeving, evenals nu nog, eeuwenlang bebost bleef.

Vervolgen wij steeds dezelfde weg op Denderhoutem dan komen wij weldra langs de Diepe Straat aan het hof te Ruibroek. Hier strekte zich in de noordwestelijke hoek van ons grondgebied het grootste bos van Ninove uit. Dit bos heette in de XII eeuw :

SYLVA MENTOGH — sylva mentogh (Oork. Abd. 1165) — silva menthot cum terminis suis supra hungerot (Id. 1167) — sylva mentogh (Id. 1186) — silva menthout ad terminis suis supra hungerroth (Id., Suppl. 3, a° 1403). Zo wij de oudste vermelding : mentogh in verband mogen brengen met het Mnl. : meentocht, dan is het waarschijnlijk dat, alhoewel de heer van Ninove « *eigenaar* » was van dit bos, de bevolking er zekere rechten bezat nl. van bv. op zeker tijdstip van het jaar er de varkens in te laten drijven door de zweender. Menthot/menthout is ontstaan uit contaminatie met hout (= bos).

De benaming Menthout vinden wij in de XV eeuw (z. boven a° 1403) in oorkonden van de graven van Vlaanderen (beschermers van de Abdij), maar deze oorkonden zijn slechts afschriften van de oudste oorkonden. Waarschijnlijk werd reeds heel vroeg, nadat de Abdij in 1137 in het bezit van een groot deel van dit bos was gekomen en aldaar het hof te Ruibroek had gebouwd, het bos geheten :

RUI(S)BROEKBOS — in den bosch van rubroc (Oork. Abd. 1287) — in den rubroucbosch (Stadsr. 1436) — up rubroucbosch (Id. 1479) — ruysbroeckbosch metten nieuwen wal ende planteryen van ionghe ollemen streckende lanckx den bosmeersch groot 10 b. 3 d. 32 r. (Gr. Abd. 1645).

Zoals blijkt uit een oorkonde van 1287 was toen nog een deel van het bos bezit van Maria van Perwez, vrouwe van Ninove. Het Ruisbroekbos was vermoedelijk in de vorige eeuwen heel wat uitgestrekter, want aan de westelijke rand van dit bos lag :

HET RUISBROEKBOSVELD — van rubroec van boschlande (Rolr. D. 1367) — de la terre de rubrouc contenant 16 bonniers ou environ les tiennent diverses personnes (R.D. 1422) — van den lande op ruijbroucq bosch velt (Rb.D 1617).

Mogelijk is dit veld een gerooid bos, dan verdeeld in percelen van 1, 2, 3 dagwand en « *gegeven* » door de Heer aan de landbouwers uit de Leebeek tegen een erfelijke rente.

Aldus kon Ruisbroekbos oorspronkelijk ruim 25 bunder groot geweest zijn. (2).

Eeuwen lang, tot in de XVIII eeuw, voorzag dit bos de Abdij van timmer- en brandhout. In 1769 liet de Abdij het Ruisbroekbos volledig rooien. Het was toen nog 9 b. 2 d. groot. De bodem werd verdeeld in percelen bouwland van 2 d. tot 1 b.

Wij verlaten de oude weg op Denderhoutem en volgen naar het oosten stroomafwaarts de Kipsteekbeek. Wij komen voorbij het hof te Ruisbroek. In de onmiddellijke nabijheid, in de alluviale vlakte van de beek, was er in de XII eeuw een elzenbos : « *alnetum sub curia* » (Oork. Abd. 1165). Volgens een oork. van 1229 werd het gerooid : « *6 d. prati subtus curiam de rubroec quod quondam erat alnetum* » (Id. 1229). Dit elzenbosje, evenals talrijke andere langs de Kipsteekbeek, was naamloos.

Ietwat verder, tegen de Puttenmeers (= Wintersdal) was de vallei eveneens bebost : « *silvis a wentersdal* » (Oork. Abd. 1165). Weldra bereiken wij het hof ter Schoor en hier luidt het weer « *curtis scora cum circa jacentis terris et sylvis* » (Oork. Abd. 1165).

En nu komen wij, aan de samenvloeiing van de Kipsteek- en Leebeek, in de gehuchten Ene en Bakergem. Voorbij dit laatste gehucht, langs de Leebeek, lag :

HET JANSBOS — Over dit bos vernemen wij in XV eeuwse en jongere bronnen niets meer (3).

Gans het noordelijk grensgebied van Ninove was in de XII eeuw nog met bossen — en bosjes — begroeid. In Ruisbroekbos met hoog opgaande bomen, elders in de vallei van de Kipsteekbeek vooral met elzen.

Van Bakergem komen wij langs de « *heerweg* » van Aalst naar Ninove terug, onderweg ten zuiden van het hof ter Schoor, stond er vroeger een eikenbosje :

HET SCHOOREIKEN — lanckx den heerwegh naer schoreecken (Gr. Abd. 1645) — de streke beginnende van schooreecken lanckx den heerwech tot bakerghem (Id.) — den triep bij schooreecken (Gr. 1653) — bij het schooreecken (Gr. 1654). Dit bosje was eigendom van de Abdij van S. Cornelis : « *van te vellene up teycken 54 stucken houts* » (R. Abd. 1464-65). Verm. droeg dit bosje nog geen eigen naam in de XV eeuw, ook niet te Bakergem, alwaar er nog een dergelijk bosje was : « *ten oestgaete ten heeckine* » (verkeerd. met h) (4).

Verder naar de stad toe zijn er geen bossen meer. Wij trekken door de stad, van het noorden naar het zuiden. Op de zuidelijke oever van de Dender, buiten de Brabantpoort was er een denderweide : De Neukerstok (5). Waarschijnlijk was er in de omgeving een bosje van notebomen, of was Neukerstok een persoonsnaam ?

---

(2) Ninoofse maat : 1 bunder = 4 dagwand = 400 roeden (3 1/4 roeden = 1 are).
(3) Land van Aalst, Jg. I, 1949, blz. 24.
(4) A.RA., Tresorerie v. Vlaanderen, S. II, D. 4, Ninove, Besouck, a° 1336.
(5) Land v. Aalst, Jg. IX, blz. 106, 1957.

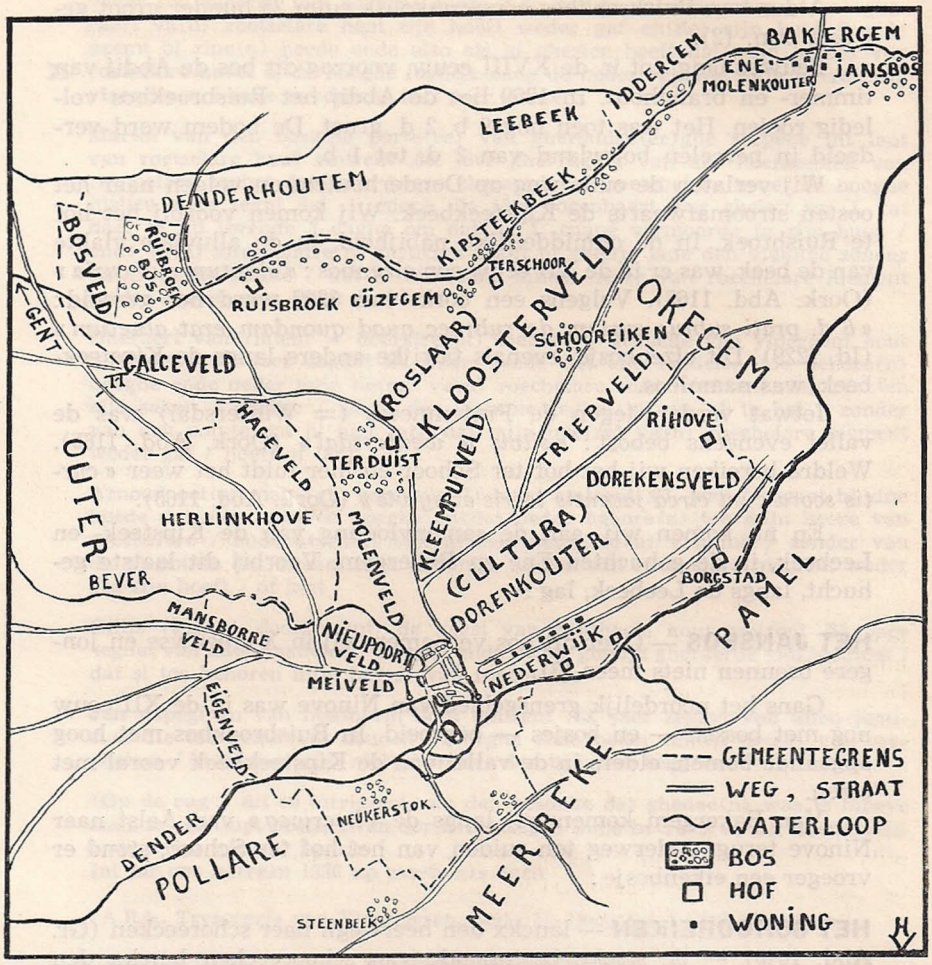

Ninove — Bos en Land.

Verder naar het zuiden, aan de grens Ninove-Meerbeke-Pollare, in de nabijheid van de Steenbeek was er een klein bos : « *nemusculo de steinbecca* » (Oork. Abd. 1139). Dit bosje lag waarsch. op het grondgebied van Meerbeke of Pollare.

Ten slotte, langs de oude weg op Brussel was er « *een dachwant bosch dat leit ter doerent neven den meersch van den hospitale* » (Oork. Abd. 1317).

En hiermede eindigt ons uitstapje naar de bossen op het Ninoofs grondgebied.

Zoals reeds gezegd droegen de meeste dezer bossen geen naam en over hun uitgestrektheid beschikken wij niet over zeer preciese gegevens. Sommige werden reeds gerooid in de XIII eeuw. Het deel van Ruibroekbos in het bezit gebleven van de heer van Ninove werd eveneens omgezet in bouwland, zeker vóór het einde van de XIV eeuw.

Omstreeks 1100 was de totale oppervlakte, volgens een voorzichtige berekening ongeveer 40 Ha. (6). Aan het einde van de middeleeuwen ongeveer 20 à 30 Ha. Na het rooien van Ruisbroekbos in 1769 nog ongeveer 10 à 20 Ha. Volgens Popp (a° 1870) : 6 Ha. 86 a.

ONBEBOUWD LAND

De goederen, die de Abdij van S. Cornelis in de XII eeuw verkreeg, lagen vooral ten noorden van de weg van Ninove op Aalst, tot aan de Kipsteekbeek. Dit gebied was hoofdzakelijk ten westen en ten noorden moerassig (Dunst, Rubroek, ter Schoor). Tussen ter Duist en ter Schoor lag toen een nog woest gebied :

DE ROSLAAR — allodium de roslaer (Oork. Abd. 1147) — apud roslar allodium, quod dedit dominus gerardus advocatus de ninive cum suis participibus (Id. 1165) — dunst et pendens quercus, allodium de roslar, curtis scora (Id. 1167). Deze woeste vlakte, met zware, moeilijk te bewerken leemgrond, ontleende waarsch. haar naam roslaar (riet-laar) aan de moerassige depressies ten westen en ten noorden, alwaar het riet welig kon tieren. Een misschien minder waarschijnlijke betekenis is : ros (= paard) : paardelaar, paardeveld.

Een nauwkeurige afbakening van de Roslaar is onmogelijk. Deze laar werd door de Abdij vruchtbaar gemaakt en werd vooral bouwland voor de hoven : Ruisbroek, ter Schoor en later ook : Ter Duist. De benaming Roslaar verdween om plaats te maken voor een nieuwe :

HET KLOOSTERVELD — le champ de labbaye qon appelle cloestervelt (R.D. 1389) — opt cloostervelt (R. Abd. 1428) — opt cloostervelt (Pb. Abd. 1444). Volgens de kaart van het Grondboek van de Abdij van 1645 strekte dit veld zich uit ten noorden van het Leemputveld van aan de oude weg op Denderhoutem naar het oosten langs de weg op Aalst tot in de buurt van Bakergem. Dit veld was verdeeld in talrijke grote stukken van : 37 bunder, 30 b., 25 b., 18 b., 10 b., 9 b., 8 b., enz...

Na de XII eeuw was er geen woest land meer op ons grondgebied.

BEBOUWD LAND

Voor bouwland kennen wij slechts de benamingen : Kouter, veld, land of « *een stuk land, een partij land* ». Akker is een uiterst zeldzaam woord in oude teksten. Er is geen enkele plaatsnaam te Ninove samengesteld met akker. Ook is dit laatste woord onbekend in het Ninoofs.

KOUTER

Het woord « *kouter* » gelijk het Romaans : « *couture* », komt uit het Latijn : cultura.

In de oudste ninoofse bronnen (XII eeuw) wordt « *cultura* » als

(6) Totale oppervlakte van het grondgebied 1092 Ha.

gemeen nw. gebruikt in de betekenis : bebouwd land. Hier volgen een aantal vbb. :

In 1115 geeft de Abdij van S. Amand in ruil voor « *Ter Streep* », aan de Graaf van Vlaanderen, gans de villa Herlingova (Herlinkhove) met al wat bij deze villa hoort : « *in culturis, in pascuis, in sylva et in aqua* » (Oork. Abd. 1115) : « *in bouwland, weiden, bossen en vijvers* ».

« *In cultura dictae ecclesiae versus nederwic* » (Id. 1282) : « *in het bouwland van de genoemde abdij naar de Nederwijk toe* ».

« *in cultura super Coudenberga* » (Id. 1219) : « *Op het bouwland boven Koudenberg* ». Op de Koudenberg stond de Abdij. Het hier bedoelde bouwland kan niets anders zijn dan het « *Schaapeusel* » of later « *Molenveld* ».

In andere gevallen duidt « *cultura* » de landerijen aan gelegen tussen twee plaatsen « *in cultura jacente inter villam de outre et curtim de rubroc* » (Id. 1289). Tamelijk vaag : « *het bouwland tussen de villa Outer en het hof te Ruibroek* ». Dit is waarschijnlijk de Dorenkouter te Outer.

In talrijke gevallen volgt op cultura — met of zonder de — een plaatsnaam (gehucht of gemeente) : « *super culturam de ninive* » (Id. 1165) — « *super culturam de bacrehem* » (Id. 1167) — « *in cultura de ghehuchte* » (Id. 1230) en betekent : « *bouwland, dat bij een gehucht of gemeente hoort, ook wel bij een hof* : « *cultura de rubroc* » (Id. 1220).

Waar de latijnse oorkonde de volksnaam mededeelt verwacht men dat kolter/kouter als tweede element zou volgen. Dit is niet het geval : « *in cultura quae dicitur lanfrenghem* » (Id. 1230) — « *in cultura quae vocatur hova* » (Id. 1248). Zegde het volk nog niet : Lanfrengemkouter, Hovekouter ? Waarschijnlijk niet. De mensen ter plaatse zegden « *de kouter* ». Later, om ze te onderscheiden van de kouters van naburige plaatsen, zegde men : Lanfrengemkouter, of, zoals te Ninove, te Herlinkhove, te Outer en elders, kreeg de Kouter als eerste element een woord als : molen, doren, enz... Deze benamingen zijn jonger, maar absoluut geen bewijs dat de Kouter niet heel wat ouder kan zijn.

Even als « *cultura* » was de volksnaam : kolter/kouter een gemeen nw. voor : bouw- of akkerland. Dit bleef zo te Ninove eeuwen lang tot in de jongste tijden. Twintig jaar geleden zegde mij een bejaarde Ninovieter : « *hij werkt op de kater* » (Ninoofs lange a voor Ndl. ou), maar als om de betekenis te verduidelijken voegde hij er onmiddellijk aan toe : « *op tfeltsj* » (Op het veld). In zijn jeugd gebruikte men nog het woord kouter, nu niet meer. De strijd tussen kouter en veld is oud en eindigde met de overwinning van veld. Het moet ons dus niet verwonderen dat een plaatsnaam met « *-kouter* » kan afwisselen met « *-veld* ». Een eeuwenoude kouter kan men in moderne tijden gaan bestempelen als veld. Hier enkele vbb. : « *op tselve veldt genoempt den molencauter 6 b. 3 d.* » (Gr. Abd. 1645) — « *hier begint den doorencauter off doorensvelt bij nieneve* » (Gr. 1653). Nu, zoals verder wel zal blijken, is de Dorenkouter het oudst bebouwde land van Ninove, dus geen « *veld* ».

Een kouter was zeer uitgestrekt en bestond uit talrijke percelen. Dit is weer niet altijd zo. Een kouter kan een perceeltje zijn waarop een huis staat. Uit het Rentboek van de heer van Ninove van 1466 : « *mer Robbrecht coutreel up siin stede coutere bouen de vierscare groot 1/2 dachwant of daer ontrent* », kouter is hier synoniem van « *erve* ». Uit hetzelfde rentboek : « *Gillis scoenians over den catere* (verschrijving voor cautere) *van siinder stede te herlichove biider lende* (= linde) *neuen pieter schoenians stede* ».

Al de kouter- en veldnamen zijn ons overgeleverd uit een tijd toen de strijd tussen de woorden « *kouter* » en « *veld* » reeds eeuwen aan de gang was. Beide waren in de streek zeer productief in plaatsnamen. Wanneer wij nu aan de hand van deze ons overgeleverde plaatsnamen de oudste akkers willen opsporen dan begeven wij ons op een zeer glibberig terrein. Wij nemen aan dat de oudste akkers onder de kouters te vinden zijn. Maar welke kouters kunnen hiervoor in aanmerking komen ? Onder een veldnaam kan een kouternaam schuilen en omgekeerd !

Hier moet het lokaal onderzoek klaarte brengen.

In een merkwaardig artikel (7) toont Dr. Jan Lindemans ons het groot belang aan van de studie der kouternamen voor een onderzoek naar de reeds vóór de komst der Franken bebouwde gronden. In de Bijlage II van dit artikel geeft de auteur een lange lijst van kouternamen (8) en onder nr. 152, blz. 102 : **NINOVE :** Cultura de ninive (1165) — de coutere vore thof te rubrouc (1440) — Doorencauter (1630) — Ghijseghem kouter (z. datum).

Er zouden dus te Ninove vier kouters zijn. Dat is drie te veel ! Er was te Ninove maar één kouter. Van twee, onder de vier door Dr. Jan Lindemans gevonden kouter-namen maken wij er onmiddellijk maar één : De Dorenkouter, wel dat is de « *Cultura de Ninive* » !

Ook de « *coutere vore thof te rubrouc* » (1440), schakelen wij uit. Deze vermelding is uiterst zeldzaam. Wel vinden wij in 1220 iets dergelijks : « *in cultura rubroc* » (Oork. Abd. 1220). De latijnse tekst kan alleen bedoelen : « *het bouwland van het hof Ruibroek* ». Dit hof werd in 1145 door de Abdij gebouwd aan de oevers van de Kipsteekbeek. Het land ten zuiden van het hof was vóór 1145 woest land. Zo wij een Ruisbroekkouter als geattesteerd aannemen dan is dit in genen gevalle een kouter van vóór de XII eeuw.

De benaming « *Ghijsegem Kouter* » (onged.) konden wij nergens in geen enkele ninoofse bron ontdekken. Er was wel een « *Gijzegem* » en een « *Gijzegem-blok* » maar nergens een Gijzegemkouter.

Van de vier kouters door Dr. Jan Lindemans vermeld blijft er nog één over :

CULTURA DE NINIVE — allodium de trube super culturam de ninive (Oork. Abd. 1165) — sex bon. terrae jacentis in parochia de ni-

---

(7) Handl. K. Comm. Top. en Dial., XIV, 1940, blz. 84-87.

(8) Er staan honderden plaatsnamen met -kouter in allerlei werken over toponymie. Wij krijgen er een overvloed van vormen en woorden maar bitter weinig over de zaak zelf ! Dr. Jan Lindemans moest zich tevreden geven met uit allerlei bronnen de kouternamen op te sporen en vandaar natuurlijk talrijke vergissingen.

nive partim in cultura illa quae est ante portam praedictae ecclesiae (= Abdij v. S. Corn.) (Id. 1237), enz. Deze en andere oorkonden geven ons zeer nauwkeurige ligging aan van deze « *cultura* ». De « *cultura de ninive* » grensde ten westen aan de Koudenberg (Abdij), ten noorden aan de weg op Aalst en de weg op Okegem, ten zuiden aan de Nederwijk. Slechts ten oosten vinden wij geen grens en dit om een reden die verder duidelijk zal zijn (z. Dorekensveld).

DE KOUTER (Oudste benaming van de Cultura de Ninive) — De benaming ninoofse kouter of Kouter van Ninove vinden wij in geen enkele bron. Vermoedelijk zegde de bevolking : De Kouter. Er was er maar één : de Kouter van de gemeenschap. Zo verklaart een getuige in een rechterlijk onderzoek in het jaar 1336 (9) : « *1 wive die doot ghesteken was up de coutere te nieneve* » (10). Voor « *de Kouter* » te Ninove komt er in de XIV eeuw een vaste benaming te voorschijn :

DE DORENKOUTER — up de doerencouter (A.RA., Wet. kamer v. Vl., Nin. 1398) — up den doorencouter gheleghen neven den dooren (Stadsr. 1453-54) — up den dorencoutere (Rb. D. 1466) — anden dorentcouter (R.K. 1523-24) — op den doorncauter voor de cloosterpoorte totten dooren (Gr. Abd. 1645). Doren(t)-kouter, zoals boven blijkt wegens een dorenboom aan de scheiding der wegen op Aalst en Okegem. Van daar het uithangbord : « *In den Doren* ». Zoals wij hem nu kennen heeft de Dorenkouter een lengte van ongeveer 2 Km. en een gemiddelde breedte van 650 m. Het is een reusachtige rechthoek van ongeveer 136 Ha. oppervlakte. Gans deze oppervlakte was in de XII eeuw reeds bouwland. Dit was nog niet het geval vóór de frankische kolonisatie. Dat de Kouter reeds gedeeltelijk ontgonnen was vóór de frankische landname is meer dan waarschijnlijk : 1° In het zuiden, in de onmiddellijke omgeving van de Kouter is de enige vindplaats uit de romeinse tijd, in de omgeving van het « *curtis de nedrewic* ». 2° Het beste land is nog steeds deze Kouter. « *Het land beneden de steenweg* (= Weg op Aalst) *is veel beter dan boven de steenweg* ». Aldus een landbouwer. 3° Lichtjes verheven, vrij van overstromingen, grenst de koutervlakte over gans haar lengte (2 Km.) aan de denderweiden. In deze weiden bouwden de Franken hun hoven op een kunstmatig heuveltje : « *curtis de Nedrewic, Borgstad, e.a.* ». 4° Tussen deze hoven en de Kouter, aan de zuidelijke rand van de Kouter enigszins hoger gelegen dan de denderweiden stonden de hutten der lijfeigenen (11), die samen met de grond de heer van Ninove in de XII eeuw aan de Abdij van S. Cornilis schonk. Deze lijfeigenen werden vrij maar bleven, bv. voor het erven en onterven, afhankelijk van de Laatbank van St. Cornelis. Deze laatbank grensde ten westen aan de Oude stad en omvatte eveneens ten zuiden van de Kouter al de huisjes van de klein-landbouwers in de Nederwijk. Niet de hoven in de denderweiden ! Deze lijfeigenen waren de nazaten van de oor-

(9) A.RA., Tres. v. Vl., S. II, D. 4, Ninove, Besouc, a° 1336.
(10) Er was dus slechts één kouter te Ninove !
(11) Afzonderlijk in klein beluik. Dit uitzicht bleef eeuwenlang bewaard zoals wij kunnen merken op het plan van Deventer en de Dijn.

spronkelijke bevolking, onderworpen door de frankische indringers.

De oorspronkelijke bevolking bewerkte slechts een deel van de Kouter, want verder naar het oosten heet dezelfde vlakte :

DOREKENSVELD — doernekin velt (A.RA., Wet. Kamer v. Vlaand., nr. 1071, a° 1384) — opt doorekens velt neven tfelt van riedeve (Pb. Abd. 1464) — doorekens velt (R.K. 1576), enz... Het oostelijk deel van de Dorenkouter heet gewoonlijk aldus, alhoewel de grens tussen beide delen niet zeer nauwkeurig kan getrokken worden. De benaming ontstond naar analogie met Dorenkouter.

Een deel van het Dorekensveld maakte deel uit van het hof te Rideve (Rihove) en een ander deel was verm. bouwland van de Borgstad. Samen ruim 60 Ha. Zo had de Kouter vóór de komst van de Franken ten hoogste een oppervlakte van 80 Ha.

In geen enkele bron troffen wij enige aanduiding nopens de drieledigheid — driejaarlijkse wisselbouw — van de Kouter. Het grondboek van 1654 verdeelt gemakshalve de Kouter in zes grote « *streken* » in. Elke streek loopt van het westen naar het oosten en bevat een groot aantal rechthoekige percelen georiënteerd zuid-noord. De twee laatste « *streken* » liggen op het Dorekensveld en een aantal percelen lopen, in tegenstelling met de oude kouter, van het oosten naar het westen.

Het aantal percelen op de Dorenkouter-Dorekensveld reikte tot ruim 125. De percelen op de Kouter, die de Abdij van S. Cornelis verwierf door koop of ruil liggen in het noordwestelijk deel. Het aantal percelen eigendom van de Heer beliep slechts 11 met een totale oppervlakte van 9 b. 1 d. 5 r. Er was op de Kouter weinig leengoed van de heer van Ninove. Dit was niet het geval voor het Dorekensveld, het land van Rihove was een leen van de heer van Pamel. Slechts 22 percelen (samen 12 bunder) van de Kouter betaalden rente aan de heer van Ninove. Het aantal percelen in het bezit van particulieren was dus vrij aanzienlijk en de meeste percelen waren vrij van heerlijke renten.

Trots het enorm aantal percelen op deze uitgestrekte vlakte droeg er slechts een enkel perceel een naam, nl. :

HET LIEVE VROUWEN VELD — noort den pamelwech en de hoeck met lieve vrouwen velt (Gr. 1654) — te nederwijck aen het lievevraucken (RA.G., Nin., Zettingboek a° 1665). Deze benaming is in moderne tijden ontstaan en natuurlijk met -veld als tweede element.

Bij de Dorenkouter kunnen wij voor ons grondgebied nog een tweede kouter voegen nl. :

DE MOLENKOUTER te BAKERGEM (12), gehucht van Ninove op ongeveer 4 Km. van de stad aan de grens van Iddergem en Denderleeuw. Bakergem maakte van in de oudste tijden deel uit van de heerlijkheid en van de stad Ninove. Vermoedelijk is deze molenkouter de « *cultura de bacrehem* » (Oork. Abd. 1197) (13) — de molen-

(12) Niet onder Ninove vermeld bij J. Lindemans, o.c., Bijlage II.
(13) Bij J. Lindemans, o.c., Bijl. II onder nr. 149 : Iddergem.

cauter bij baeckerghem (Gr. 1653) — erfve ende watermolen lanckx de molenbeke suijt lanckx den molencauter (Id.) — op den molencauter van baeckerghem (Strsch. 1730). Deze kouter was het bouwland tegen de vallei van de Kipsteekbeek, ten zuiden van de watermolen van de Abdij. De molenkouter telde slechts 18 percelen, waaronder twee grote, een van 10 d. 74 r. van de Abdij van Affligem en een van 10 d. van de Vrouwe van Okegem, de andere 16 percelen waren eigendom van de inwoners van de gehuchten Ene en Bakergem. Deze laatste percelen gaan van een 50-tal roeden tot 1 d. 50 r. De totale oppervlakte van de Molenkouter was zeer gering : 8 b. 3 d. 39 r. Op geen enkel perceel stond een woning. Er waren te Bakergem in 1654 een 15-*tal* « *behuisde steden* ». Mogelijk was de Molenkouter van in zeer oude tijden de Kouter van dit klein gehucht.

VELDEN

Veld kennen de bronnen alleen als bouwland, nooit met de betekenis : heide, woest land (14). De velden liggen verspreid over gans het grondgebied. De oudst bebouwde velden liggen aan de randen van de stad : Nieuwpoortveld, Meiveld, Kleemputveld. Op deze velden, vernsnipperd in talrijke percelen, bezat de Abdij van St. Cornelis, het Kleemputveld uitgezonderd, zo goed als niets. Terwijl het Kloosterveld voor het grootste deel slechts in de XII eeuw bouwland werd, klimt het ontginnen van bovenvermelde velden op tot vóór de XII eeuw. Zoals verder blijkt waren er twee soorten velden. De ene waren verdeeld in percelen en de andere waren slechts kleine afzonderlijke percelen.

HET BOSVELD — z. boven : Bossen.

DE DORENT — de doorent (Kaart, Gr. Abd. 1645). Bouwland ten oosten van het hof te Ruisbroek, in de nabijheid van een dorenboom. Er was nog een Dorent in het zuiden van het grondgebied aan de oude weg op Brussel.

HET EIGENVELD — la dame malpreits sur leyghenvelt 6 journels (R.D. 1389) — eighenvelt (Id. 1418) — van 10 dachwanden lands ghelegen op deyghen (Stadsr. 1476) — op dayghen (R.K. 1591) — velt gheheeten d'eyghen (K. en Pl. G., nr. 1289, a° 1620). Eigen, vrij, niet afhankelijk van een heer. Dit veld grenst aan Eichem(-Appelterre).

HET GALGEVELD — an de galghe (R. Abd. 1428) — le camp appelle galghevelt (R.D. 1515) — op tgalgeveldt daer de galge op staet daer den weg doorloopt van herlinchove naer gendt 14 b. 2 d. 6 r. (Gr. Abd. 1645) — op t'galgenveldt daer de galge heeft opgestaen (Pb. Abd. 1769). De galg stond in de noordwestelijke hoek van het grondgebied aan de grens met Herlinkhove en Outer, langs de weg op Gent, tegen een kruispunt. Volgens Gr. 1654 had dit veld een uitgestrekheid van 20 bunder. Volgens Gr. Abd. 1645 was het nog groter. Dit veld grensde aan de Dorenkouter van Outer.

(14) Over velden z. : Toponymische Verschijnselen geografisch bewerkt d. Dr. Jan Lindemans, in : Handel. Comm. Top. en Dial., XVII, 1943, blz. 257-262.

HET HAAGVELD — (Herlinkhove) — opt haechvelt oost de langhe haghe (A.RA. Wet. Kamer v. Vlaanderen, Ninove, a° 1617). Veld langs een haag aan de grens Ninove-Herlinkhove.

HET KLEEMPUTVELD — leemputvelt (R.D. 1389) — le champ de largillerie (R.D. 1389) — op dleemputvelt (R. Abd. 1436) — een stuck lants daer den leemput inne staet (Gr. 1654) — cleemputveldt (Pb. Abd. 1769) — Ten westen, aan de weg op Denderhoutem waren 28 percelen samen 20 b., ten oosten een groot perceel van de Abdij van 25 b. Meer dan de helft van de 28 percelen waren in het bezit van de heer van Ninove, ook de leemput zelf. Deze leem diende tot het bouwen van woningen.

KLOOSTERVELD — z. boven : Roslaar.

MANSBORREVELD — z. L. v. Aalst, Jg. VIII, blz. 211 — Totale oppervlakte : 11 Ha.

HET MEIVELDEKEN — up dammeyvelt (Rb. D. 1466) — op dhameydevelt (Stadsr. 1476) — van eenre stede bij de hameyde neven den vulputte (Rb. K. XV eeuw) — up dammayvelt (Stadsr. 1534-36) — amaeyvelt (R.K. 1576). Hameideveld betekent omheind veld, afgesloten door een slagboom of hek. Dit hek (of hameide) stond in de Geraardsbergse Straat, aan de straat thans geheten : Polderstraat, daartegenover was er een vuilput (vuilnisbelt). Reeds in de XVII eeuw zegde men Maaiveld (Meiveld). Hieruit ontstond de legende van het Meiveld van Karel de Grote. Op het Meiveld waren er 27 percelen met een totale oppervlakte van 11 bunder 2 d. 88 r. Enkele percelen van de heer van Ninove, zes van de Kerk en de Armen, niets van de Abdij. In de onmiddellijke nabijheid lag Preulegem. Hameide komt voor in de persoonsn. : Gerardi de hameida (Cart. Bl. 1281) — jehan Ameydeman (R.D. 1396).

HET NIEUWPOORTVELD — sur le nieuport velt (R.D. 1389) — nuportchamp (R.D. 1412) — up nupoert vest (Stadswal langs dit veld) (Stadsr. 1453-54) — up dnyeupoort velt (Id. 1476) — up tnieuwpoort veldeken (Id. 1543-45) — in het gat (= toegang) van het nieupoortvelt (Strsch. 1713). « *Nu* » wordt in de XV eeuw verdrongen door : « *nieuw* ». In de volksmond : « *niepersveldeken* ». Deze nieuwe poort was de Geraardsbergse Poort. Stadspoorten moesten in de loop der tijden meer dan eens heropgebouwd worden. De poort heette dan tijdelijk : « *van der poorten gheheeten de nieuwe poort* » (Stadsr. 1404). Op dit veldeken waren er 15 percelen met een totale oppervlakte van ongeveer 10 b. Het lag tegenover het Meiveld, langs de « *heerweg* » naar Geraardsbergen en aan de Gentse Straat, ook tegen Preulegem. De benaming kan niet oud zijn, maar het veld was reeds vóór de XII eeuw bouwland. Langs de Gentse Straat (thans Herlinkhovestraat) zijn er vondsten uit de frankische tijd (15).

HET NINOOFS VELD — Gelegen ten zuiden van Bakergem, komt

---

(15) z. Geschiedenis van Ninove, D. I, blz. 49.

voor op een XVIII eeuwse kaart (K. en Pl., nr. 986), ook op het plan van Popp.

HET PERREKENSVELD (Herlinkhove) — Perreken cum indaginibus et terminis suis (Oork. Abd. 1167) — van 5 boender lants ter perrekens haghe (Rb. D. 1466) — in de liebeke upt perrekins velt (Id.) — in de leebeke upt tperrevelt (Id. 1617). Veld afgeperkt door een haag. Er was te Denderwindeke een « *perremeersch* » (Pb. Abd. 1532).

HET PLASVELD — op tplasvelt (Oork. Abd. 1442), etc... Veld tegen de Plasch.

HET SCHOONVELDEKEN — teghen over het schoone veldeken (Strsch. 1648).

HET VAARVELD — partije lants liggende opt varevelt commende met deen sijde tegen het goet van den hove ter duyst, suijt ende west de straete ende noort het goet van den hove te ruysbroeck, groot 15 b. 40 r. (Pb. Abd. 1667). Veld gelegen tegen een « *vaarweg* », gewone veld-rijweg.

HISTORISCH OVERZICHT

Voor de bossen z. boven, slot hoofdstukje : Bossen.

Oppervlakte van het bebouwde land :

Vóór de Franken : de Kouter (ongeveer 80 Ha.) en Bakergem (Molenkouter ?).

Het frankisch tijdvak en tot omstreeks 1100 : de Kouter, Dorekensveld, Gijzegem, Bakergem (Molenkouter), Nieuwpoortveld, Meiveld, Leemputveld, Mansborre, Eigenveld, Galgeveld (ongeveer : 300 Ha. (+ 80 Ha.).

In de XII eeuw, na de stichting van de Abdij van S. Cornelis (a° 1137) : gans de bebouwbare bodem ontgonnen (ruim 225 Ha. ontgonnen door de Abdij).

LOCHTING EN KOOLHOF

Iedereen te Ninove kent nog het woord « *lochtink* » met de betekenis : tuin achter een woning gelegen, of afzonderlijk. Een synoniem in het Ninoofs is : hof (Fr. : jardin), het meervoud : « *lochtingen* » en ook wel « *hovingen* » (bv. : een reeks tuinen achter een rij huizen).

De oudste vorm in ninoofse stukken is « *lochten* » : « *van den lochtene achter tgruithuis* » (Rolr. D. 1373). In het Frans : « *du courtil derriere le gruythuys* » (R.D. 1386), later : « *petit jardin derriere le grutshuys* » (R.D. 1675).

Ook in de « *Bijvank* » van de Abdij waren er « *lochtene* » : « *minen heere de prelaet sal hebben de heelft van al den fruyte dat wassen sal op de boeme staende binnen den vors(eiden) lochten* » (Pb. Abd. 1454).

Het blijkt dat de betekenis vroeger heel wat ruimer was dan thans, men vatte het zelfs op als synoniem van « *veldeken* » : « *het veldeken ofte lochtinck van de cavaille* (Hn.) (Strsch. 1736) — « *eenen lochtinck groot drije dachwant met den woonhuyse ende andere edifitien boomen ende hautwasch* » (A.RA., Kerkarchieven, Zevenborren nr. 15656, a° 1708).

Lochtingen uitsluitend voorbehouden aan één en dezelfde teelt hadden een aparte naam : « *heyndrick van den eynde behuysde stede ende hoplochtinck 3 d. 44 r.* » (Gr. 1654). In de rekeningen van de Abdij van S. Cornelis spreekt men van een « *kemplochten 1 d. 30 r.* » (R. Abd. 1476-77), gelegen in de « *Bivanck* ». Uit tal van bronnen blijkt dat men in« *lochtingen* » : hop, kemp, vlas, tabak, graangewassen (tarwe, haver, rogge, gerst), aardappelen (XVIII eeuw), ajuin en vermoedelijk ook wel moesgroenten kweekte (16).

Een tuin ofte lochting uitsluitend voor moesplanten heette : « *koolhof* » : « *den houck van de Pense* (= Pensée, Hn.) *daer die van de pense haerlieder kuelsof* (17) *hebben ghemaeckt* » (R.K. 1591) — « *coel hof* » (Id. 1597) — In de « *coolhoft* » (RA.G., Ninove, nr. 483, a° 1768) van een tuinier vond men : « *savoyen, selder, expersis* (asperges), *suykerije, schorseneren, parrij, wintercoolen* ».

BLOK, BIJVANK, CIRCUIT, BEGRIJP

Een blok was een omheind stuk land. Het woord is ontstaan uit bijloke (luiken, sluiten).

Dergelijk omheind stuk kon een weide of bouwland zijn : « *een besloten veldeken ofte belock genaempt de droege weede groot 5 d. 78 r.* » (Gr. 1654). Een blok was soms vrij uitgestrekt, zo bv. de Gijzegem : « *belock genaempt den ghijsegem 7 b. 1 d. 95 r.* » (bouwland) (Gr. 1654). Men leest soms van « *besloten* » en « *onbesloten* » blokken : « *een besloten block* » (Gr. 1653) — « *een onbesloten block* » (Gr. 1653) (18).

Een samenstelling met blok : « *het looverblock achter de groote schuere tegen den drefve* » (Gr. Abd. 1645). Dit blok was besloten en 5 d. 50 r. groot. Vermoedelijk teelde men in dit blok vooral « *loof* » (klaver), ook wel : vitsen, bonen en groenten.

Het beluik (ruimte met hagen en muren afgesloten), waarbinnen de Abdij, de molens en het nederhof stonden heet in de XVI-XVII eeuw : « *bijvanck* », « *circuyt* » en ook wel « *begrijp* » : « *den wintmolen ende watermolen beede staende binnen den bivanc van den clooster* » (Pb. Abdij 1530) — « *dit is het geheel circuyt van tcloster ende vrijheit van St. Cornelis neffens nieneve es groot 13 b. 1 d. 81 r.* » (K. en Pl. G., 527, a° 1621) — « *int begrijp van den cloostere* » (Pb. Abd. 1629).

---

(16) Alhoewel dit, natuurlijk, nergens vermeld wordt, kweekte men in lochtingen achter de woning gelegen ook wel bloemen.

(17) Kuelsof, in het Ninoofs is de scherplange oo : eu.

(18) Onbesloten, slechts beperkt door een greppel ? Of zonder hek ?

GRENSAFBAKENINGEN

Voor de grens tussen twee percelen gebruikt men te Ninove nog steeds de eeuwenoude benaming: « *het geschee* » (met scherplange ee). In de teksten gewoonlijk als « *gescheede* » of « *gescheet* ». Op een kaart van goederen van de Abdij van S. Cornelis (Gr. Abd. 1645), heet de grenslijn tussen twee grote stukken bouwland: « *oude scheedtvoore* ». Ook de grens tussen twee gemeenten heette het « *gescheede* », men spreekt van het « *gescheede* » van Pollare, enz...

Als grensteken gebruikt men nu gewoonlijk arduin of beton. Deze stenen worden gewoonlijk geplaatst in tegenwoordigheid van de eigenaars. Vroeger gebruikte men ook houten palen. Het graven van de putten en het planten van de palen ging gepaard met een zekere plechtigheid (19). Dit wordt uitdrukkelijk vermeld in een oorkonde van Maria van Perwez, vrouwe van Ninove, waarin er sprake is van een ruil van goederen met de Abdij van St. Cornelis: « *wi hebben ghewisselt den abt van ninive ende den covente twe bunre bosch ende 45 roeden in den bosch van rubroc dat wi hen hebben ghepudt ende ghepaelt so dat ieghelijc tsine weet met den palen die ghesetd sijn met onsen willecore in beeden siden* » (Oork. Abd. 1287).

Soms plantte men in het « *gescheede* » *een haag* (z. boven: Haagveld) of een boom: « *sur le champ appelle cloostervelt empres la paelwilghe dalez le doorekens velt* » (R.D. 1485). Het lijkt niet uitgesloten dat soms een kruis diende tot aanduiding van een grens of althans om de ligging van een stuk land juist te bepalen: « *6 jornaria... sita juxta locum qui dicitur amelii crux* (20) *ex altera parte versus ninive Item 15 jornaria... ex altera parte crucis amelii versus okenghem* » (Oork. Abd. 1282). Vermoedelijk stond ook dergelijk kruis te Preulegem: « *buyten der baldyen* (balie van de Geraardsbergse Poort) *voor cruce te proleghem* » (Rb. D. 1466).

Er zijn op ons grondgebied nog enkele punten die dikwijls vermeld worden om een stuk op het grondgebied onmiddellijk te situëren, bv.: De Doorn, aan de scheiding der wegen op Aalst en op Okegem. In de nabijheid stond ook een linde: « *Triepvelt van aende linde bij den doorent* » (Gr. 1654). Het reeds vermelde toponiem: Het Schooreiken, wordt ook gebruikt om de ligging nader te bepalen.

In de Straatschouwingen vinden wij volgende merkwaardige grensafbakening: « *aende plank tot pamel van oudts ghenoemt de Rijke Paelen* » (a° 1689). Ninove lag aan de grens van Rijksvlaanderen — de eeuwen door een zeer levendig begrip — langs de andere zijde van de Dender, Pamel, maakte deel uit van Brabant, zo dat, m.i., de enige mogelijke verklaring hier wel zal zijn: De palen aan de grens van Rijksvlaanderen.

Ninove, november 1957. *H. Vangassen.*

---

(19) z. hierover: J. Helsen, Toponymica in Kempische Grensafbakeningen, in: Med. Ver. v. Naamk, 31 Jg., 1955, blz. 41.

(20) z. Land van Aalst, Persoonsnamen in Pln. d. H. Vangassen, Jg. I, 1949, blz. 22.

INDEX (1)

Bakergem, 345. cultura de — 345.
Begrijp, 349.
Bijvank, 349.
Blok, besloten — 349. onbesloten — 349. lover — 349.
Borgstad, 345.
Bos, eiken — 338. elzen — 339. Jans — 339. — land, 338. Rui(s)broek — 338. — v. Steenbeek, 340. — veld, 346.
Circuit, 349.
Doren(t), 340, 346. in den — 344. — kouter, 344. — veld, 345.
Eichem, 346.
Eigenveld, 346.
Eiken, Het — 339. — bos, 338. Schoor — 339.
Elzenbos, 339.
Galgeveld, 346.
Gescheede, 350. scheedvore, 350.
Gijzegem, — (kouter), 343. — (blok), 343.
Haag, Perrekens — 348. — veld, 347.
Hameide, 347. Gerardi de — 347. — man, 347.
Hof, Kool — 349. hovingen, 348.
Jansbos, 339.
Kleemputveld, 347.
Kloosterveld, 341.
Kouter, 341-345. Doren — 344. Molen — 345. Ruisbroek — 343. stede — 343.
Kruis, Amelius — 350.
Cultura, — de bacrechem, 342. — de ghehuchte, 342. — hova, 342. — super Koudenberg, 342. — lanfrenghem, 342. — de ninive, 343. — de rubroc, 343.
Laar, Ros — 341.
Lanfrenghem(kouter), 342.
Leemput, 347.
Lieve-Vrouwen-veld, 345.
Lochten(ink), 348. Kemp — 349. Hop — 349.
Loverblok, 349.
Meiveld, 347.
Mentogh, silva — 338. — menthot/hout, 338.
Molenkouter, 354. — veld, 342.
Neukerstok, 339.
Nieupoortveld, 347. Niepers — 347.
Ninoofsveld, 347.
Paal/palen, 350. — wilg, 350. Rijke — 350.
Perrekensveld, 348. — meers, 348. — haag, 348.
Plasveld, 348.
Preulegem, 347.
Putten, 350.
Rideve(Rihove), 345.
Rijkepalen, 350.
Roslaar, 341.
Rui(s)broekbos, 338. — veld, 338.
Scheedvore, 350.
Schoonveld, 348.
Schooreiken, 339.
Stede kouter, 343.
Steenbeek(Bos), 340.
Streek, 345.
Vaarveld, 348. — weg, 348.
Veld, Bos — 346. Dorekens — 345. Eigen — 346. Galge — 346. Haag — 347. Kleemput — 347. Klooster — 347. Lieve Vrouwen — 345. Mei — 347. Niepers — 347. Nieupoort — 347. Ninoofs — 347. Perreken — 348. Plas — 348. Schoon — 348. Vaar — 348.
Voor, scheed — 350.

(1) De cijfers verwijzen naar de bladzijden.

Een "Bezoek" in 1336

In 1336 gelastte Lodewijk II van Nevers, graaf van Vlaanderen, drie zijner raadslieden en de abt van ter Duinen een onderzoek te doen te Ninove, te Aalst en in het Land van Rotselaar.

Dergelijk onderzoek heette men in de middeleeuwen : « *Bezoek* ». Een onderzoek werd ingesteld door de Graaf naar aanleiding van klachten uit het volk, rechtstreeks gericht tot hem als hoofd en opperste vredestichter van het Land van Vlaanderen of van geschillen, die de belangen van de Graaf of van het Graafschap raakten. Dit laatste was het geval in 1336. De Heer van Ninove leefde op een gespannen voet met de abdij van S. Cornelis te Ninove en zoals de voorgaande heren op voet van oorlog met de hoogbaljuw van het Land van Aalst, vertegenwoordiger van de Graaf in dit gebied.

Sedert 1314 was Hendrik van Vlaanderen, graaf van Lodi, heer van Ninove geworden. Hij was de zoon van de Graaf van Vlaanderen Gwij van Dampierre en van Izabella van Luxemburg. Hij was de broeder van Robrecht van Bethune en dus de grootoom van de Graaf van Vlaanderen, Lodewijk II van Nevers.

Om de lezer een duidelijke voorstelling te geven van de oorsprong van de twisten te Ninove moeten wij opklimmen tot in de XII eeuw, tot met en na de stichting van de abdij van S. Cornelis te Ninove in 1137.

De stichter van de Abdij was de heer van Ninove zelf, Geraard I, zoon van Amelrik II, stalmeester van Vlaanderen. Geraard I verschafte aan de nieuw gestichte abdij de mogelijkheid tot verdere ontwikkeling. Benevens een aantal woeste of gedeeltelijk nog onbebouwde gronden schonk hij o.m. ook het visrecht in de Dender. Zo lezen wij in een oorkonde van de heer van Ninove van 1167 (1) « *et ibidem quattor tendiculae piscatoriae et piscato in Tenera* (= Dender). Een belangrijke gift van Geraard I was de schenking van de Koudenberg — alwaar de nieuwe abdij in 1166 zou verrijzen — en de grond gelegen tussen de Koudenberg in het noorden, de Beverbeek in het westen en het zuiden en naar het oosten tot aan de kouter van Ninove. Geraard I schonk de bodem en de lijfeigenen, die er op woonden. Deze lijfeigenen werden vrij maar als laten van de Fonciere Laatbank van S. Cornelis (2) betaalden zij een jaarlijkse cijns en ook bij het erven of onterven. Op deze bodem ontstond in de XIII-XIV eeuw een nieuwe stadswijk, zodat de Laatbank van S. Cornelis een enclave was, waarvan het grootste deel binnen de stadswallen lag. Hieruit ontstonden steeds wrijvingen en geschillen tussen de Abdij en de schepenen van Ninove.

De stichter van de Abdij, Geraard I, had geen mannelijke erfgenaam zodat zijn schoonzoon, Geraard II, heer van Grimbergen, zijn opvolger zou worden te Ninove. Geraard II was een brabander. Ook

(1) J.J. de Smet, XXV, a° 1167.
(2) z. Afbeelding.

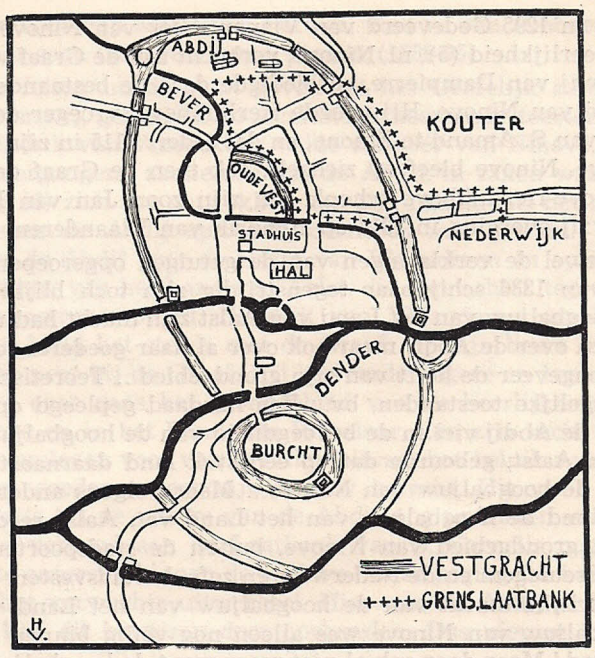

De Laatbank van S. Cornelis te Ninove.

stonden de erfgenamen van Geraard I eer vijandig tegenover de Abdij. Reeds in 1142 werd de Graaf van Vlaanderen, Diederik van den Elzas, « *beschermer* » van de Abdij. Dit gebeurde, volgens de oorkonde (3) op « *verzoek* » van Geraard I. In feite was dit een zet van de Graaf van Vlaanderen tegen een locale heer. Door zijn « *bescherming* » onttrok hij de Abdij aan het gezag van de heer van Ninove en verzekerde zich tevens de steun van de Abdij. Twee vliegen in een klap !

In de werkelijkheid kwam de « *bescherming* » van de Graaf hier op neer dat de Abdij steeds poogde zich te onttrekken aan het locaal gezag van de hoogbaljuw en de schepenen van Ninove door steeds te verklaren dat zij rechtstreeks van de Graaf van Vlaanderen afhankelijk was. Zij werkte aldus de machtsuitbreiding van de grafelijke hoogbaljuw in de hand, want, het was de hoogbaljuw van het Land van Aalst die als vertegenwoordiger en in de naam van de Graaf van Vlaanderen optrad. Deze grafelijke hoogbaljuw was, om begrijpelijke redenen, er op uit om zijn macht uit te breiden ten koste van locale heren gezeten in kleine enclaves binnen het Land van Aalst.

Ninove was een dergelijke enclave aan de grens van Brabant, had eigen hoogbaljuw, was volledig onafhankelijk van Aalst op alle gebied, ook bv. voor wat betrof het vaststellen en innen der beden, het oprukken in geval van heervaart, enz... Reeds in 1223, 1260... worden er hoogbaljuws van Ninove vermeld (4).

(3) Mir. Op. Dipl. T. II, blz. 530, a° 1142.
(4) z. bv. J.J. de Smet, T. II, blz. 851.

Toen in 1295 Godeveerd van Vianen, heer van Ninove, een deel van de Heerlijkheid (5), nl. Ninove, verkocht aan de Graaf van Vlaanderen, Gwij van Dampierre, eerbiedigde deze de bestaande onafhankelijkheid van Ninove. Hij voegde Herlinkhove, vroeger domein van de abdij van S. Amand te Elnone, en dat sedert 1115 in zijn bezit was, bij Ninove. Ninove bleef op zichzelf, ook toen de Graaf de heerlijkheid Ninove-Herlinkhove schonk aan zijn zoon Jan van Namen en ook toen zij overging in 1314 op Hendrik van Vlaanderen.

Alhoewel de verklaringen van de getuigen opgeroepen voor het Bezoek van 1336 schijnbaar tegenstrijdig zijn toch blijkt duidelijk dat de hoogbaljuw van het Land van Aalst zijn macht had uitgebreid, niet alleen over de Abdij maar ook over al haar goederen, d.w.z. voor Ninove, ongeveer de helft van zijn grondgebied... Teoretisch leidt dit tot onmogelijke toestanden, bv.: Een misdaad gepleegd op een stuk land van de Abdij viel in de bevoegdheid van de hoogbaljuw van het Land van Aalst, gebeurde dat op een stuk land daarnaast, dan was het voor de hoogbaljuw van Ninove... Maar volgens andere getuigenissen, stond de hoogbaljuw van het Land van Aalst reeds verder: Gans het grondgebied van Ninove, buiten de stadspoorten gelegen, dus ook Preulegem en de Nederwijk en zefs de stadsvesten, viel onder de rechterlijke macht van de hoogbaljuw van het Land van Aalst. De hoogbaljuw van Ninove was alleen nog veilig binnen de wallen van de stad! Maar daar ook al niet meer want de hoogbaljuw van het Land van Aalst zat reeds binnen de wallen, nl. met de kermisdag! Hij had het recht de «*kermis te houden te Ninove*», niet om er met zijn gewapende vangers kermis te vieren, neen, maar om er de rechterlijke macht uit te oefenen, boeten te innen, vechters en misdadigers aan te houden en wat ons enigszins verbaast er over te laten gaan tot terechtstellingen.

Men weet dat de kermissen in de middeleeuwen de gelegenheid waren tot allerlei uitspattingen, zodat de locale autoriteiten niet meer meester waren van de toestand. Het lijkt wel aannemelijk dat om die reden de Graaf van Vlaanderen, toen hij in 1295 heer werd van Ninove, opdracht gaf aan de hoogbaljuw van het Land van Aalst de orde op de kermisdagen te Ninove te handhaven.

Dat de heer en de hoogbaljuw van Ninove zich bij dit opdringen van de hoogbaljuw van Aalst binnen hun gebied niet onbetuigd lieten, hoeft geen betoog. Er was geen duidelijk omschreven tekst, die het recht van de ene of van de andere kon bewijzen. Er waren alleen precedenten, willekeur, van beide zijden werd geweld gepleegd.

Deze toestanden schijnen voor ons mensen uit de XX eeuw totaal onbegrijpelijk, wij kunnen niet aannemen dat hoogbaljuws, die hoge gerechtsdienaars waren en het voorbeeld moesten geven van orde en tucht, mekaar, desnoods met geweld, gevangen overtreders en misdadigers ontrukten en berechtten. Deze heftige twisten ontstonden niet eerst toen Hendrik van Vlaanderen heer werd van Ninove maar klimmen op tot in de XIII eeuw. Wij weten dat het reeds

(5) Tot 1295 maakten deel uit van de heerlijkheid: de stad Ninove en Okegem.

zo was ten tijde van Maria van Perwez, vrouwe van Ninove (1264-89) en van haar zoon Godeveerd van Vianen (1289-95).

Welke feiten nu de stoot gaven tot het Grafelijk « *Bezoek* » in 1336 kunnen wij, gezien in de locale toen heersende toestanden, best raden. Hendrik van Vlaanderen wilde als heer van Ninove, evenmin als zijn voorgangers, aannemen dat de Abdij, in zaken waar het om leken ging (6) zich zou onttrekken aan zijn macht. Hij liet zijn hoogbaljuw tegen de Abdij optreden, desnoods met geweld. Van daar klacht van de Abdij voor de Graaf van Vlaanderen en optreden van de hoogbaljuw van het Land van Aalst, die hier echter tegenover een sterke tegenstrever stond. Hendrik van Vlaanderen stond in hoog aanzien en hield het steeds met de Graaf. Op zijn beurt legde Hendrik klacht neer bij de Graaf. Hij beweerde hogere en lagere justicie te bezitten over gans het grondgebied van de heerlijkheid Ninove-Herlinkhove en in het Land van Rotselaar. Om zijn recht te staven legde hij verslagen voor van gevallen binnen het beluik van de Abdij of op haar goederen door zijn baljuw berecht. Uit wrok tegen de Abdij belette hij de vissers van de Abdij nog te komen vissen in de Dender en verbood aan de Laatbank van S. Cornelis nog laten te erven of te onterven binnen de enclave ! Deze poging tot bangmakerij had niet het verwachte uitwerksel. Hier was de Abdij in haar goed recht en kon dit bewijzen door oorkonden. Dus nieuwe klacht van de Abdij.

De Graaf van Vlaanderen stuurde in 1336 een commissie naar de Denderstreek om een grondig onderzoek naar elks recht in te stellen. Dat was niet de eerste maal. Zoals blijkt uit de verklaringen van een der getuigen, Heinric van Maerc, was er onlangs een onderzoek geweest te Ninove over de rechterlijke bevoegdheid van de heer van Ninove binnen de heerlijkheid. Dezelfde feiten werden aan de getuigen voorgelegd als nu in het najaar van 1336. Over dit vroeger « *bezoek* » bezitten wij geen nadere gegevens.

Op Sint Marten 1336 ging de onderzoekscommissie over tot de ondervraging der getuigen te Ninove.

Te Ninove verschenen achttien getuigen op het toneel. Met name : Heinric van Maerc (gewezen hoogb. v. Ninove), geboren 1282 — Jan de meester scepperare (kleermaker), geb. 1256 — Jan Scoeneman, geb. 1266 — Jan van den Kelre, geb. 1271 — Jan de Cloppere, geb. 1276 — Gheraerdijn de Vleeschouwere, geb. 1276 — Gillis filius Katelinen van Wolpitte, geb. 1266 — Jan de Cupere, geb. 1276 — Franke Goessin, geb. 1291 — Pieter van Grimeghem, geb. 1276 — Cornelis Joesep (visser van de Abdij), geb. 1276 — Jan de Brabantere, geb. 1281 — Jan Davijd, geb. 1276 — Boudin Cnibbe, geb. 1266 — Jan van den Kerchove, geb. 1286 — Jan van der Donc (schepen te Ninove), geb. 1281 — Goessin Balle (idem), geb. 1266 — Clais van Bollaer (idem), geb. 1276. Al deze getuigen waren poorters van Ninove.

De onderzoekscommissie wenst van deze getuigen te vernemen of zij iets weten van de zes gevallen, voorgelegd door de heer van

(6) Geestelijken vielen buiten zijn rechterlijke macht en hadden het recht geoordeeld te worden door geestelijke rechtbanken.

Ninove, en waaruit moet blijken dat feiten voorgevallen binnen de Abdij of op haar goederen gelegen te Ninove wel degelijk werden berecht door de hoogbaljuw van Ninove en ook of de heer van Ninove hoge en lage justicie bezat binnen de Heerlijkheid. Wel worden deze zes gevallen vermeld maar op twee gevallen na zonder nadere details. Deze zes zaken waren :

1° De zaak van Goessine den Mol.

2° De zaak van de molenaar, die dood viel van de windmolen in het beluik van de Abdij. Vermoedelijk ging het hier om een aanslag want een der getuigen spreekt van een beschuldigde, die gevangen genomen en berecht werd.

3° De zaak van de gevangen monniken. Monniken in opstand gekomen tegen de abt werden gevangen genomen door de hoogbaljuw van Ninove.

4° De zaak van Janne van Outer.

5° De zaak van een twist in een huis geheten Vissenhol (op de goederen van de Abdij).

6° De zaak van een diefstal van vissen in de Abdij.

Voor deze zes gevallen blijken de aan de getuigen gestelde vragen onveranderlijk dezelfde : Wanneer gebeurde dit ? Waar ? Door wie en waar werd deze zaak in rechte behandeld ?

Wat de eerste vraag betreft houden de getuigen er zeer uiteenlopende meningen op na. De zaak van Goessin den Mol ? Dat is 30 jaar geleden, zegt Gillis filius Katelinen van Wolpitte, neen, zegt Franke Goessin het is 9 of 10 jaar geleden. Andere getuigen spreken van 12 van 25 jaar. De meesten verklaren dat het was in de tijd toen Jan van Namen heer van Ninove was (1295-1314). Dit klopt zo het meer dan 22 jaar geleden is, dus niet waar de getuigen spreken van 10 of 12 jaar. Boudin Cnibbe zegt dat het 26 jaar is geleden en dat Godeveerd van Vianen heer was van Ninove. Dit is weer onjuist want Godeveerd van Vianen was slechts heer tot in 1295. De meeste getuigen verklaren dat de zaak van Goessin de Mol berecht werd door de hoogbaljuw van Ninove, nl. Gheraert van Wassenhole (7). Ook in al de andere gevallen vindt men uiteenlopende jaartallen, slechts voor de vijfde en zesde zaak zijn de meningen iets preciezer. Voor de twist in het huis Vissenhol zegt de ene 5 en de andere 7 jaar, en twee volgende 3 jaar. Voor de zesde is het een of twee jaar geleden.

Ook heerst geen overeenstemming welke hoogbaljuw van Ninove de zaak behandelde. Zo zegt Franke Goessin dat de zaak van Janne van Outere berecht werd door de baljuw Jan de Langhe van Dendermonde, voor Jan van der Donc is het Geraert van Wassenhole en voor Jan de Brabantere was het de Chammel.

De getuigen brengen enkele interessante bizonderheden aan het licht over de zaak van de monniken, die vermoedelijk in opstand tegen de abt overgingen tot het plegen van strafbare daden. De abt deed

(7) Zijn naam komt nog meer voor, ook als : Gheraert van Vossenhole, de Vos van Wassenhole.

beroep op de baljuw van Ninove, de Chammel, die zijn neef was. De baljuw liet de monniken gevangen nemen en opsluiten in de gevangenis van de Abdij. Ik was er bij zegt Jan de Brabantere. De abt liet ze dan wegvoeren. Waarheen ? weet de getuige niet. Een andere getuige verklaart dat de heer van Ninove de monniken « *vonrecht* » (8).

Trots deze uiteenlopende verklaringen zijn allen het eens om te bevestigen, onder eed, dat al deze zaken berecht werden door de baljuw van Ninove. Enkele getuigen voegen er uitdrukkelijk bij dat schuldigen gevangen genomen werden in de Abdij en dat er recht gesproken werd binnen en buiten het beluik van de Abdij. Om te bewijzen dat de heer van Ninove hoge justicie bezit op het grondgebied van Ninove citeert een getuige het geval van een vrouw, die verbrand werd omdat zij haar kindje had verdronken, een andere dat een zekere Daneel, die een vrouw in Brabant had vermoord, te Ninove werd geradbraakt ten tijde van Maria van Perwez (1264-89).

Ook zijn zij het allen eens om te zeggen dat de Abdij steeds had mogen vissen in de Dender en de laten binnen de enclave erven en onterven. Pas onlangs had Hendrik van Vlaanderen hieraan een einde gesteld — uit « *rancoer* », wrok, zegt een getuige.

De woensdag na S. Marten zetelde de onderzoekscommissie te Aalst. Hier verschenen niet minder dan 26 getuigen :
Willem Modeste (v. Liedekerke), geboren 1253 — Jan Cornut (van bij Geraardsbergen), geb. 1266 — Jan Vlieghe (v. Geraardsbergen), geb. 1271 — Gillis Vleisch, geb. 1266 — Gillis de Bane (v. Iddergem), geb. 1261 — Gillis Miterman (v. Welle), geb. 1276 — Gillis Bollie (v. Iddergem), geb. 1266 — Ywein van Leebrugghe, geb. 1276 — Jan Scellinc (v. Okegem), geb. 1276 — Wouter Medeganc (v. Okegem), geb. 1296 — Willem Milhem (v. Liedekerke), geb. 1296 — Willem de Ghiere (poorter van Aalst), geb. 1276 — Gillis van Lielaer (hoogbaljuw, poorter van Aalst), geb. 1276 — Boudin van Zierenbeke (poorter v. Aalst), geb. 1281 — Jan van der Haghen (poorter van Aalst), geb. 1282 — Gillis de Meyere van Langhebrouc (poorter v. Aalst), geb. 1286 — Heinric Persoen (poorter v. Aalst), geb. 1271 — Goesin Julijen (poorter van Aalst), geb. 1286 — Symoen de Man (poorter van Aalst), geb. 1271 — Jan van Hamme (poorter van Aalst), geb. 1276 — Gillis van den Steene (poorter van Aalst), geb. 1295 — Gheraert Snidewijnt (poorter van Aalst), geb. 1286 — Heinric van den Hove (poorter van Aalst), geb. 1286 — Willem van den Woude (poorter van Aalst), geb. 1291.

Al deze getuigen bevestigen dat de hoogbaljuw van het Land van Aalst volledige rechterlijke macht uitoefent te Ninove : in de Abdij en op haar goederen, en — voegen sommigen er bij — op gans het ninoofs grondgebied tot in de stadsvesten maar buiten de poorten en met kermis Ninove over gans het grondgebied de stad inbegrepen... Om dit alles te bewijzen halen de getuigen precedenten aan tegen Hendrik van Vlaanderen, die beweert — eveneens met precedenten — hoge en lage justicie te bezitten binnen de Heerlijkheid Ninove-Herlinkhove. Als precedenten vermelden zij o.m. het geval van een moordenaar te Ninove door de hoogbaljuw van Aalst berecht.

(8) z.e voetnoot 6.

De verklaring van Willem Modeste van Liedekerke dat er nooit enige betwisting over het recht van de hoogbaljuw van het Land van Aalst in de heerlijkheid Ninove was gerezen vóór de komst van Hendrik van Vlaanderen wordt weerlegd door getuigen te Ninove, die spreken van heftige betwistingen die moeten opklimmen tot de tijd toen Godeveerd van Vianen nog heer van Ninove was. Dezelfde getuige heeft nooit een galg gezien te Bakergem, maar bekent, van horen zeggen, dat er vroeger een zou gestaan hebben. De galg te Bakergem op het grondgebied van Ninove kon ook een bewijs zijn dat de heer van Ninove er de hoge justicie uitoefende.

De heer van Ninove was eveneens heer van het Land van Rotselaar (Haaltert, Aaigem-Vlekkem, Heldergem en Denderhoutem). Het Land van Rotselaar, aldus geheten naar de machtige brabantse familie, kocht Hendrik van Vlaanderen in 1331 van Jan van Rotselaar (9). De leenheer van het Land van Rotselaar was de graaf van Vlaanderen. De heren van Rotselaar — en bijgevolg van 1331 af Hendrik van Vlaanderen — hadden hoge en lage justicie in deze heerlijkheid. De lenen in deze heerlijkheid ressorteerden onder het leenhof van Haaltert. Ook hier waren vermoedelijk geschillen gerezen tussen de heer van Ninove en de hoogbaljuw van het Land van Aalst (10).

Voor de commissie van 1336 werden voor het Land van Rotselaar slechts zeven getuigen opgeroepen :

Wouter de Vremde (hoogbaljuw van het Land van Aalst in 1334), geb. 1276 — Her Heinric pastoor van Heldergem — Jan de Vlaminc (poorter van Geraardsbergen), geb. 1276. — Martin van den Bossche (poorter van Geraardsbergen, schepen in het Land van Rotselaar), geb. 1276 — Arnoud Oecerman, geb. 1283 — Gillis de Keest (v. Denderhoutem), geb. 1283 — Jan Papeghem (idem), geb. 1293.

Al deze getuigen zijn het eens om te verklaren dat Hendrik van Vlaanderen, als heer van Rotselaar, de hoge en lage justicie in zijn macht heeft. Als bewijs hiervoor verhaalt ons een getuige, de pastoor van Ildergem (Heldergem), hoe de heer Geraard van Rotselaar grimmig en onverbiddelijk zijn recht als hoge justicier handhaafde ook tegenover buitenpoorters van Aalst, die in het Land van Rotselaar thuis hoorden. Tot tweemaal toe verbrandde hij de woning van Geraard Faiseel, die met zijn broeder de baljuw van het Land van Rotselaar, Olivier van der Ertbrugghen, had vermoord (11).

De getuigenissen te Ninove, te Aalst en in het Land van Rotselaar brengen ons enkele bizonderheden van de heftige twisten tussen de hoogbaljuws van het Land van Aalst en Ninove. Gillis Miterman van Welle vertelt dat die van Ninove op de kermis accijnsrechten wilden nemen van lieden die er bier verkochten, maar de baljuw van

---

(9) A. d. N., B 1402, nr. 6344 « en lan de grace 1331 le second jour del moy de septembre ».

(10) In de XV eeuw rezen om het L. v. Rotselaar herhaaldelijk geschillen tussen de stad Ninove en Aalst.

(11) z. over dit geval van Brandrecht : Drs. Jozef van Cleemput, Veten in het Oud-Vlaamse Recht, L. v. Aalst, Jg. II, 1950, blz. 16-18. In de Bijlage II blz. 20-21 een passus uit het « Bezoek » van 1336, die hier volledigheidshalve nogmaals wordt afgedrukt.

Aalst kwam ter plaatse en verplichtte de heffers hem de accijnsrechten te geven (12). Volgens een poorter van Aalst, Symoen de Man, had Meeus van de Walle, hoogbaljuw van Aalst, een man gevangen op de kermis te Ninove. Heinric van Maerc, baljuw van Ninove, wilde hem de gevangene ontnemen, maar de hoogbaljuw van het Land van Aalst kreeg «*zo veel hulp*» dat hij meester bleef. Op de kermis te Ninove werd een man vermoord in de vesten, de baljuw van Ninove ving de dader, maar Niklaas van Overmeere, hoogbaljuw van Aalst, verplichtte hem de moordenaar uit te leveren. De getuige voegt er bij dat «*hij hem zijn hoofd liet afslaan binnen Ninove bij de Abdij*». Jan Davijd, poorter te Ninove, weet nog dat Woutere van Meetkerke, baljuw van Aalst, een waarheid (13) wilde houden aan het Oostgat, bij een eikenbosje te Bakergem — gehucht van Ninove — in naam van de Graaf van Vlaanderen. Tot deze «*waarheid*» werden opgeroepen (in de tekst : «*gebracht*») die van Nokerne (Okegem ?) en van Iddergem. Maar deze zitting werd plots gestoord door de Chammel, baljuw van Ninove — ten tijde van Godeveerd van Vianen — die met zijn mannen de hoogbaljuw van Aalst gevankelijk naar Ninove bracht.

Er liggen — voor zover wij weten — geen dokumenten voor aangaande de beslissing getroffen door de Graaf van Vlaanderen in deze netelige zaak. Hendrik (I) van Vlaanderen, heer van Lodi, overleed het volgende jaar en werd opgevolgd door zijn zoon Hendrik (II) van Vlaanderen, die, in tegenstelling met zijn vader, die steeds trouw aan de zijde van de Graaf van Vlaanderen had gestaan, beslist partij koos voor de Koning van Engeland en aan de zijde van de Engelsen streed tegen de Koning van Frankrijk en tegen de Graaf van Vlaanderen in de Honderdjarige Oorlog.

Uit de baljuwsrekeningen zien wij hoe in de tweede helft van de XIV eeuw definitief een einde kwam aan de rechterlijke macht van de hoogbaljuw van het Land van Aalst binnen de heerlijkheid Ninove-Herlinkhove.

Met de dood van Hendrik (II) van Vlaanderen in 1366 kwam de heerlijkheid Ninove-Herlinkhove en het Land van Rotselaar in de hand van Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen. Aldus werd de hoogbaljuw van Ninove nu ook een grafelijke baljuw.

Uit de rekeningen van de hoogbaljuw van Ninove (14), ten tijde van Lodewijk van Male, blijkt duidelijk dat de hoogbaljuw van Ninove-Herlinkhove de hoge en lage justicie bezat over gans het grondgebied — uitgezonderd het beluik van de Abdij. Aanvankelijk had het Land van Rotselaar een eigen hoogbaljuw, de rekeningen voor de jaren 1373-77 werden afzonderlijk vermeld op dezelfde rol. Van 1377 af is de hoogbaljuw van Ninove-Herlinkhove tevens hoogbaljuw van het Land van Rotselaar. Ook de kermis te Ninove viel nu in de bevoegdheid van de hoogbaljuw van Ninove. Zo lezen wij (15) in 1373

(12) Deze accijnzen behoorden de stad toe en niet de baljuws.
(13) Gerechtelijk onderzoek.
(14) A.RA., Rekenkamer, Rollen (Inv. Nélis), Doos nrs. 1574-1590, ab anno 1372.
(15) Idem, nr. 1576.

dat de hoogbaljuw de kermis « *hield* » te Ninove met 20 gezellen te paard en 25 te voet (16).

Okegem behoorde zoals vroeger tot de heerlijkheid Ninove maar de rechterlijke macht werd er uitgeoefend door de hoogbaljuw van het Land van Aalst en zoals een der getuigen verklaarde kreeg de hoogbaljuw van Ninove 10 s.p. van de boeten (z. verder).

Uit de rekeningen van de hoogbaljuw van het Land van Aalst (17) blijkt dat de hoogbaljuw van het Land van Aalst, zoals de getuigen te Aalst verklaarden, wel degelijk de « *kermis hield* » te Ninove. Dit vinden wij althans vermeld in de rekening van 1308 bv.: « *pour le fieste de nieneve warder 4 l. et 12 s.p.* » (18). Ook vinden wij in de rekeningen van 1372 en volgende steeds de vermelding: « *in dlant van neneve ayeghem kerxkine hericove helderghem vlackem haeltert... niet* ». En aldus om het jaar. Maar steeds staat achter deze titel de vermelding! « *niet* » wat tevens een bewijs is dat de hoogbaljuw van Aalst geen rechterlijke macht meer uitoefende in het Land van Ninove en het Land van Rotselaar. In de register a° 1386-95 is er geen dergelijke vermelding meer te vinden, noch van de kermis of enige rechterlijke bevoegdheid te Ninove-Herlinkhove en in het Land van Rotselaar. Voor Okegem vermeldt de rekening van 1386 dat van de boeten van 3 LL. te Okegem de Graaf van Vlaanderen 50 s. en de hoogbaljuw van Ninove 10 s. heeft.

Wel deden zich nog geschillen voor tussen de hoogbaljuws, maar Ninove-Herlinkhove en het Land van Rotselaar vielen buiten de macht van de hoogbaljuw van Aalst.

Wat nu de Abdij betreft, de schepenen en de hoogbaljuw van Ninove hadden geen rechterlijke macht binnen het beluik van de Abdij, dus ook niet waar het ging om leken. Verder mochten de vissers van de Abdij « *paysievelike* » vissen in de Dender zoals voorheen... en werden de laten voor de Laatbank van S. Cornelis « *geërfd* » en « *onterfd* ».

NINOVE, december 1957. *H. Vangassen.*

BIJLAGE.

RECHTERLIJK ONDERZOEK OP LAST VAN DE GRAAF VAN VLAANDEREN TE NINOVE, TE AALST EN IN HET LAND VAN ROTSELAAR IN 1336.

N. 1° Onder de taalkundige bizonderheden stippen wij de heersende verwarring met de h-anlaut aan. De scribent van het Bezoek schrijft overal woorden, die heel veel voorkomen als: oud, eed, erven en

(16) Hieruit kan de lezer opmaken hoe rumoerig het soms kon toegaan op de kermisdag... 45 man om de orde te handhaven in een stadje van circa 1500 inwoners. Er dient hier ook rekening gehouden met de geweldige toevloed van volk uit de omliggende plaatsen.

(17) A.RA., Rekenk., Rollen, Doos nrs. 853-877 en 878-890, periode: 1304 tot 1379. Idem, registers, nr. 13546, a° 1386-95.

(18) Idem, rollen, nr. 866.

onterven met h; verder schrijft hij : van al te hal (2 ×), hacker (1 ×), hiement (3 ×), hoint (1 ×), hiet (1 ×). Hij schrijft : « oren » (1 × met h), « elpen » (1 × met h), « adde » (2 × zonder h), dus ook wel met h-. Driemaal komt Okegem en éénmaal Outere voor met doorstreepte h. Onder het schrijven werden heel wat woorden doorgehaald (Tussen haakjes vermeld in de tekst).

Een tweede hand verbeterde een aantal spellingen : Blz. 3 ghenemt/ verbetering : ghenaemt — houd/haud (deze verbetering komt veel voor) — feite/faite.

In de hier afgedrukte tekst steeds de oorspronkelijke vorm.

2° Om de leesbaarheid te vergemakkelijken werd de v als u overal vervangen door v, aldus : Nieneve in plaats van Nieneue, etc...

3° De interpunctie van de tekst werd volkomen geëerbiedigd zonder enige toevoeging van komma's, etc...

4° De verkortingen staan tussen haakjes.

5° De cijfers in de marge verwijzen naar de bladzijden van het handschrift.

6° De drukproef werd op het origineel gecollationneerd.

1. Dit es dbesouc dat ghedaen was van mijns heere(n) weghe van vlaendren / bi den .. abt van den dune(n). mijn he(re) Rogier briseteeste (1) / Rogier thonis (2) / en(de) joes van heemsrode (3) / int jaer ons heere(n) / 1300 en(de) 36 / vp sente martins daghe in den winter met den daghen achtervolghelde (3bis) / vp dbescheet van de(n) heerscepe van nieneve / en(de) vp de exploite van justicien die ghedaen hebben ghesijn binder .. abdie van nieneve / en(de) vp andre dinghen diere naer volghen bi der viertuut van der co(m)missien die hier in besloten es

Heinric van maerc / porte(re) in nieneve/, hout onttrent 53 jaer seide bi zinen heede en(de) p(ro)testeerde / dat hi ander warve(n) heet adde ghedaen va(n) deser zake vp dbescheet van den heerscepe van nieneve / en(de) vp de exploite van justitien die ghedaen hebben ghesijn bin der .. Abdie van nieneve / en(de) zeght ghelijc dat hi doe zine(n) heet dede dien doet hi noch al so en(de) houdtene noch over ghestade / en(de) over waer dat hi doe zeide / en(de) daen af ne wille hi no af no toe doen / vort so leide me(n) hem vor oghen enighe exploite(n) van iust(icien) die ghedaen zijn binne(n) der .. Abdien en(de) daer omtrent over ghegheve(n) bi minen heere heinric van vlaendre(n) (4) en(de) ghevraghet wats hem kenlic ware bi zine(n) heede / hi zeide van de(n) eerste(n) article als va(n) goesine den mol / dat hire niet of ne wiste zonder bi . oren zegghene en(de) dat hem niet ne ghedinket hoe lanc dats es / en(de) wie de a(m)ministratie adde va(n) vlaendre(n) te dien tiden

Item van den andre(n) article van de(n) molnare die doot viel van der wintmolne binder .. Abdie / zo seght hi bi zinen heede dat hire niet af ne weet
2. zonder bi oren zegghene / waer wel houdet hi over dat / dat also es alsoet int artikel staet / en(de) niet ne weet hi wie daer bailliu was /

Item ten derden article als van den monken die ghevanghe(n) ware(n) huten

---

(1) Was in 1335 baljuw en ontvanger van de tol van Hughesvliet, lid van de Raad van de Graaf v. Vlaanderen (H. Nowé, Les baillis Comtaux de Flandre, blz. 580).

(2) Raad van de Graaf (O. Nowé, o.c., blz. 92).

(3) In 1328 baljuw van Veurne (H. Nowé, o.c., blz. 607).

(3bis) Achtervolgende.

(4) Hendrik van Vlaanderen (I), graaf van Lodi, heer van Ninove van 1314 tot 1337 en van het Land v. Rotselaar sedert 1331.

versouke van den .. Abt bi den bailliu van nieneve / ne ware hine weeter niet af zonder bi horen zegghene / van den ghene(n) diese holpen vanghen /

Item van der vierden als van janne van houtere heeft hi ghehort segghen dat also gheviel alst int artikel staet ne ware hine saeght niet no hine weet in wat tide dat gheviel

Item van den viften article als van den twiste die gheviel bin der .. Abdie in een huus dat me(n) heet vissenhol / daer af seght hi dat hi sach zitten mijns heere(n) heinriks bailliu janne den grote(n) warede binne(n) der .. Abdie / en(de) berechte(n) alsoet staet int artikel bescreve(n) en(de) dies es leden 5 jaar

Item van den .6. article / als van .1. diefte die ghedaen was in de .. abdie / omtrent es leden .2. jaer en(de) was bailliu jan tote te diin tiden en(de) hi zeght bi zinen heede dat hi sach de warede houde(n) buten .. Abdie en(de) horde datte(r) zi twe af ghebannen ware(n) en(de) me(n) seide dat om dat feet was

Item zeght bi zinen heede dat hi hevet ghezijn bailliu van nieneve te .2. t(e)-mine(n) 7 jaer of daer o(m)trent en(de) dat binnen dien t(er)mine(n) hi sach de moneke van nieneve paisievelike visschen in de denre met nette(n)
3. en(de) met were(n) en(de) dat ne verboot hi hem noint / no ne hads co(m)-mandement hem te verbiedene.

Item zeght bi zine(n) heede van den besceede van den heerscepe alsoe hi zeide int ander besouc

Jan de meest(er) scepper(a)re / porte(re) in nieneve omtrent .80. jaer houdt (= doorstreept) hout / zeeght hi zine(n) heede en(de) acordeert als vander visscherie va(n) der denre / en(de) van den besceede van den heerscepe van nieneve / en(de) van enighen van den pointen vande(n) exploiten ghedaen vp de .. Abdie / als van den molnare die doot viel van der molne / en(de) van den moneken die ghevanghen waren / en(de) van den faite dat gheviel buten de(r) porte(n) vander Abdie met der orconde vorseit / En(de) vort seght bi mire vrauwe(n) tiden van pirewis (5) 70. iaer heis leden / hi sach dat soe dede legghen .1. man vp .1. rat die een wif vermorde in brabant / die ghenaemt was daneel / ne ware hine weet niet hoe zine toename was

Jan de cloppe(re) porte(re) va(n) nieneve hout .60. jaer of meer zeght bi zinen heede dat hi volghet van den molnare / en(de) jane van outere / den eersten orconde / en(de) dat hijt sach / van den molnare es leden .30. jaer / en(de) van den andren jane van outere ende van goesine den mol es leden .28. jaer of meer hine (= doorstreept) ghevraghet of mijn heere van name(n) (6) gouverneerre was van den lande of ne was / hi zeghet bi zinen heede dat hijs niet ne weet

4. Jan scoeneman porte(re) in nieneve haut omtrent .70. jaer ghevraghet up de exploite van iusticien die ghedaen hebben ghewest in de .. Abdie / bi den heere van nieneve / naer der ordenancen van den articlen over ghegheve(n) naer mijns heere(n) heinrics rade / andwort bi zinen heede / dat van den molnare (en(de) janne van outer = doorstreept) es leden wel .28. jaer en(de) zeght (de = doorstreept) bi zinen heede dat de grave van namen beleerde(re) was van den lande / van janne van outere en(de) van (gillise = doorstreept) goesine den mol es leden omtrent .12. jaer van der diefte die gheviel in de .. Abdie es leden 2 iaer en(de) van den twiste die gheviel int huus van wissenhol / hi seght dats langhe leden es / en(de) hine weeter niet (af = geschrapt) anders af dan bi oren seghene

Jan van den kelre porte(re) in nieneve hout o(m)trent .65. jaer ghevraghet bi zinen heede / andwort / also / als hi eerst zwoer / ende daer ne willi hi niet af no toe doen / zonder van der visscherien en(de) van den laten neemt

---

(5) Maria van Perwez, vrouwe van Ninove van ongeveer 1264 tot 1270.
(6) Jan van Namen, zoon van Gwij van Dampierre. Jan v. Namen was heer van Ninove-Herinkhove, Okegem van 1295 tot 1314.

hi up zine(n) heet dat mijn heere . h . (6b.) de moneke vonrecht / ander dinc ne weet hi niet te zegghene

5. Gheraerdijn de vleeschouwe(re) porte(re) in nieneve hout o(m)trent .60. jaer / zeght van den faite van goesine den mol ende van de(n) molnare / en(de) van den moneken es leden omtrent .30. jaer en(de) zach dat berecht was bi den bailliu van nieneve / Gheraerde va(n) vossenhole / en(de) was doe berechte(re) van den lande de g(ra)ve va(n) nam(en) / van den faite van janne van oute(re) eist lede(n) wel 35 jaer / en(de) was bailliu tsgrave(n) van name(n) jan de mil / Item van den faite van vissenhole en(de) van der diefte es lede(n) .7. jaer en(de) was berecht bi de(n) bailliu van nieneve die men hiet jan de grote Item van der visscherie zeght hi dat hise heeft wete(n) visschende / ende noint ne zach beletten zonder nu van nieus bi mijns he(re)n heinrics tiden

Gillis f. katelinen van wolpitte porte(re) in nieneve hout omtrent .70. jaer / zeght bi zinen heede van den faite va(n) de(n) moneke(n) es lede(n) wel 45 jaer. en(de) was doe bailliu gillis cham(m)el / van den faite va(n) den molnare es lede(n) .30. jaer en(de) was bailliu gillis de mol. Van den faite va(n) goesine den mol es lede(n) wel .30. jaer of meer ende was bailliu gheraerd van vossenhole. Item van den faite van janne van oute(re) eist lede(n) meer dan 35 jaer ende was bailliu gillis de mol van tsgrave(n) weghe van namen / Item van der visscherien / ende van den laten zeght hi dat hise zach visschen en(de) harer late ghebruken paisievelike / zonder nu binne(n) corter tijt datter hem mijn heere .h. (= Heinric) onghebruuc of hevet ghedaen / en(de) noch doet

6. Jan de cupe(re) porte(re) in nieneve haut o(m)trent .60. jaer of daer o(m)trent van den faite van goesine den mol es leden omtrent .30. jaer en(de) was bailliu mijns heere(n) va(n) namen gheraerd van wassenhole

Item van de(n) molnare zach hi dat gheraerd van wassenhole dat hine nam in de .. Abdie en(de) rechte(n) over in nieneve

Item van der visscherien en(de) van hare(n) late(n) zeghet hi bi zinen heede / dat hi zach de moneke visschen paisievelike / en(de) hi zach dat si hare late (herefden = doorstreept) heerfden ende onthervede(n) zonder nu in corte(n) tiden dat hem mijn her(e) .h. belet ende hi houdet over dat hijt doet bi rankcore

Franke goessin porte(re) in nieneve hout o(m)trent .55. jaer van den faite van goesine de(n) mol zeght hi dat es lede(n) .9. jaer of .10. en(de) was bailliu tsgrave(n) van namen gheraerd van vossenhole Item van den molnare zeght hi dat hijt hoerde segghen / ne ware hine weet wie doe bailliu was no hoe langhe dat leden es /

Item van den moneken es lede(n) .25. jaer of daer o(m)trent en(de) was berecht bi den bailliu va(n) den cham(m)el van tsgraven alven van name(n) Item vande(n) faite van janne van oute(re) es leden o(m)trent 26. jaer waer hine weet niet wie bailliu was in dien tiden

Item van der visscherien zeght hi bi zinen heede dat (hise = geschrapt) hi hevet zien visschen de moneke met nette(n) ende met weren zonder calengieren / zonder nu (in = doorstreept) binnen corter tijt. Item van hare(n) laten hi zach dat si ontheerefden ende heerefden hare late / want hi hevets selve te doene gehad ieghen de heeren van der .. Abdien

7. Pieter van grimeghem porte(re) in nieneve hout o(m)trent .60. jaer zeght van goesine de(n) mol dat es lede(n) o(m)trent .11. jaer en(de) was bailliu tsgrave(n) van name(n) gheraerd va(n) wassenhole

It(e) van den molnare es leden 25 jaer en(de) was bailliu tsgrave(n) va(n) name(n) de vos (va(n) wassenhole

Item van den moneke(n) es leden o(m)trent .30. jaer en(de) was bailliu de chammel, die was sabs neve / ende die vincse en(de) rechte(n) over

(6b.) = Heinrik.

Item van janne va(n) oute(re) zach hi berechte(n) in de .. Abdie de(n) chammel die bailliu was tsgrave(n) va(n) name(n) / en(de) es leden o(m)trent .30. jaer. Item van der visscherien zeght hi dat hise zach vissche(n) paisievelike met nett(en)

Woute(re) van heerlechove porte(re) in nieneve hout o(m)trent .60. jaer zeght van den faite van goesine den mol es leden .26. jaer en(de) was bailliu tsgrave(n) van name(n) gheraerd van wassenhole Item van den molnare hi weet wel dat ment berechte / waer hine weet niet hoe lanc dats (leden = doorstreept) es / of wie bailliu was

Item van den moneke(n) en(de) van janne van oute(re) hi weet wel dat berecht was / ne ware hine weet niet hoe lanc dat es of wie doe bailliu was / Item van der diefte ne weet hi niet

Item va(n) der visscherien zeght hi dat hi wel hevet horen segghe(n) dat zire (inne = doorstreept) ghevischt hebbe(n) met nette(n) paisievelike / zonder nu cortelike / Item hare late hevet hi ghezien dat si zelve hebbe(n) ghehervet en(de) onthervet

8. Cornelis joesep porte(re) in nieneve hout o(m)trent .60. jaer zeght van den faite van de(n) molenare es lede(n) meer dan .30. jaer en(de) was bailliu tsgrave(n) van name(n) gheraerd van wassenhole en(de) was berecht bi hem. Item van goesine de(n) mol ne weet hi niet. Item vanden moneken / doe was bailliu de chammel mijns heere(n) van name(n) en(de) es lede(n) o(m)trent .32. jaer Item van janne van oute(re) was bailliu jan de langhe van denremonde en(de) mach zijn omtrent .30 jaer of daer bove(n) / ende hi zaecht hem berechten in de .. Abdie van tsgrave(n) alven van namen Item van den faite van Vissenhol ende van der diefte ne weet hi niet / Item hi was der Abdien vissche(re) .20. jaer en(de) visschede va(n) harer weghe o(n)belet van alle(n) lieden Item hi zach herve(n) ende ontherve(n) voor de heere(n) van der .. Abdien

Jan de brabante(re) porte(re) in nieneve hout omtrent .55. jaer zeght van den faite van goessine den mol es leden .27. jaer ende hi zaecht berechte(n) gheraerde van Wassenhole van mijns heere(n) alven van name(n) Item van den molnare zach hi berechte(n) in de .. Abdie de(n) bailliu van nieneve en(de) hi houdet wel der over dat was gheraerd van Wassenhole ende es leden o(m)trent .20. jaer / Item van den moneken / es leden(n) omtrent .30. jaer en(de) was bailliu de cha(m)mel hi zach dat de .. Abt versochte cha(m)mele den bailliu dat hise vanghen zoude / doe vinchise ende leidse daer in de vanghenesse / Want hi wasse(r) zelve mede ende dabt dedse wech voere(n) ne ware hine weet waerwaert. Item van janne van oute(re) / es lede(n) meer dan .30. jaer / ende was berecht bi den bailliu de(n) chammel van tsgrave(n) alven van namen / van der visscherien en(de) van den late(n) volghet hi (zinen gheselle die = doorstreept) cornelise van alle(n) pointen zonder dat hi haer visschere niet ne was

9. Boudin cnibbe porte(re) in nieneve houdt o(m)trent / .70. jaer / van den faite van goessine den mol zeght dat es leden .26. jaer ende was bailliu de chammel van mijns her godeverds alven van Viaene(n) (7) ende was bi hem berecht / Item van den molnare es lede(n) .30. jaer / en(de) was berecht bi den heere va(n) nieneve mine(n) hee(re) godeverde van Viane ende was bailliu de chammel / Item van de(n) moneke(n) volghet hi janne de(n) brabante(re) ende doe was bailliu de cham(m)el van mijns heere(n) weghe van viane(n) / ende was bi hem berecht / Item van janne van oute(re) ende van der diefte ne weet hi niet / Item van der visscherien ende van haren laten volghet hi janne den brabante(re)

Jan davijd porte(re) in nieneve hout omtrent .60. jaer zeghet dat van goesine den mol es lede(n) .25. jaer of .26. en(de) was berecht bi gheraerde van Wassenhole van mijn heere(n) weghe van name(n) / Item van de(n) molnare. es

(7) Godeveerd van Viane, zoon van Maria van Perwez, heer van Ninove en Okegem van 1289 tot 1295.

lede(n) tusschen 25 jaren ende 28 ende was berecht bi gheraerde va(n) wassenhole van mijns heere(n) alven van name(n) / Item van janne van oute(re) es leden .22. jaer of .24. ende hi weet wel dat berecht was bi tsgraven bailliu van name(n) ne ware hine weet niet wie doe bailliu was hem ghedinket wel dat Woute(re) van meetkerke de bailliu van aelst quam te(n) oestgaete ten heeckine (8) ende wilde daer .1. warede doen va(n) mijns heere(n) weghe van Vlaendre(n) ende brochten die van nok(er)ne en(de) die van ydderghem Ende daer quam gillis de chammel die bailliu was van nieneve ende vinc den bailliu van aelst en(de) brochtene te nieneve Item van der visscherien ende va(n) hervene en(de) onthervene volghet hi janne de(n) brabante(re) (ende) boudin cnibbe

10. Jan van den kerchove porte(re) in nieneve hout o(m)trent .50. jaer zeght vande(n) faite van goesine den mol / dat es leden o(m)trent .27. jaer en(de) was berecht bi gill(ise) den chammel tsgrave(n) bailliu van namen / Item van den molnare / zeght hi dat was bailliu gheraert van wassenhole ende was berecht bi hem van tsgrave(n) alven van name(n) ende es leden omtrent .30. jaer. Item van den moneke(n) weet hi wel dat berecht was / bi den chammel / en(de) waren gheleit in de .. Abdie in de vanghenesse / Item van janne van oute(re) es leden .30. jaer ende hi weet wel dat berecht was bi minen heere van name(n) ne ware hine weet niet wie bailliu was in dien tiden Item van der visscherien ende van den laten volghet hi van alle(n) pointen janne davite / boudin cnibbe. en(de) janne den brabante(re)

Jan van der donc porte(e) in nieneve hout omtrent .55. jaer zeght bi zinen heede / wat dat hi zeide in dandere inqueste dat houdt hij noch over goet ende ghestade / en(de) daer ne wille hi no af no toe doen /En(de) van den faite van den molnare en(de) van goesine den mol zeght hi dat wel leden es .30. jaer of .31. ende doe was bailliu gheraerd van wassenhole van tsgrave(n) alven van namen Item van den moneken es leden wel .34. jaer ende was bailliu de chammel. Item van janne van oute(re) es leden wel .30. jaer of meer ende was bailliu gheraerd van wassenhole / Item van de(n) faite dat gheviel int huus van vissenhol es leden .3. jaer of daer o(m)trent / ende was bailliu pieter de potte(re). Item van der diefte / (weet hi wel = doorstreept) es hem kenlic dat dbesouc ghedaen was bi der wet in de .. Abdie
11. en(de) hi was op die tijt scepene / ende es leden o(m)trent .1. jaer / ende was bailliu vp dien tiden piet(er) de potte(re) / Item zeght hi van .1. wive die ghebernet was / die men hiet aleit / omtrent es leden .3. jaer om dat soe .1. kint adde bi hare(n) broeder die pape was en(de) om dat soet v(er)smorde / Item van der visscherie ende van hervene ende van onthervene volghet hi janne davite ende janne van den kerchove /

Goessin balle porte(re) in nieneve ende scepene hout o(m)trent / .70. jaer zeght bi zinen heede so wat dat hi seide in de eerste inqueste dat houdet hi noch goet ende ghestaede / ende daer ne wille hi af no toe doen / Item van den faite van vissenhol dat sident ghevallen es omtrent es leden .3. jaer ende doe was bailliu jan tote. Item van den visschen zeght hi die ghestolen ware(n) in de .. Abdie dat berecht was bi pietere den potte(r) (9) vp dien tiden bailliu leden es omtrent .1. jaer Item van der visscherien / ende van den laten zeght hi dat hi heeft horen segghen / dat zijt hebben ghehantiert zonder calengiere(n)

Clais van bollaer porte(re) in nieneve hout o(m)trent .60. jaer / zeght bi zinen heede dat wat dat hi zeide in deerste in(ques)te dat houdet hi noch over goet ende ghestade ende daer ne wille hi niet of no toe doen / item van de(n) faite van vissenhole / was vp die tijt bailliu jan tote ende hi zaecht berechte(n) bi hem ende hi was vp die tijt scepene / Item van der visscherien hi heeft ghesien dat de moneke hebben gevischt paisievelike ende rustelike / Ite(m) van den laten ne weet hi niet zonder bi horen segghene /

---

(8) te Bakergem, gehucht van Ninove.
(9) Pieter de Pottere en Jan Tote waren baljuws van Ninove.

12. Dit zijn de orconde(n) die ghehort zijn up de exploiten die ghedaen zijn in de .. Abdie van nieneve ende upt eerscip bi den bailliuen van aelst / ende waren ghehort te aelst up den wonsdach nair sente martins dach

Willem modeste van liedek(er)ke hout .83. jaer of meer / ghevraghet bi zinen heede / of de heere van nieneve hevet enich hoghe iusticie bute(n) der port iof up des closters goet / zeghet bi zinen heede dat hi hevet ghesien den bailliu van aelst al berechten beede in tiden van der kerkemesse ende in andren tiden / alle de sticken die ghevielen bute(n) porten van nieneve ende al dat gheviel binder abdie ende upt goed van der .. Adbie oestwaert streckende te liedekerke waert / ende daer o(m)me ne sach hi noint debaet zonder sident dat minen he(re) heinrike toe quam / Ende heeft hem groet wonder en(de) den ghemeene(n) volke alsoe hi zeghet dat mijn he(re) van Vlaendre(n) settet in besouke zijn heerscip vorseit dat hi ieghen elken man hevet hoint ghehoude(n) ende hi sach dike(ne) dor bailliu van aelst lieden vanghen in de kerkemesse met kniven ende met zwerde(n) (= zuuerden) ende daer of de boete neme(n) ende berecht doen ghevraghet of hi noint galghe zach staen bove(n) den muelnekine van bakerem / zeghet bi zinen heede dat hire noint zach gheene binne(n) .70. jaren / no noint man ne horde zegghen dat hire galghe zach staen maer hi hevet wel horen zegghen datter .1. stoet hi ne wet hoe lange. Item ghevraghet of hi enighe p(er)soene can nome(n) diere gheiusticijer zijn zeghet bi zinnen heede dat hem dat ontgaen es / ne waer hi hevet den bailliu van aelst zien houde(n) warede in de abdie van twiste die gheviel in de kerkemesse

13. Jan cornut van bi gheroudsb(er)ghe hout o(m)trent .70. jaer ghevraghet bi zinen heede ghelijc den andren zeghet dat hi de kerkemesse hevet zien houde(n) ende helpen houden met de bailliu van aelst zonder calaenge (10)

Jan vlieghe van gheroudsb(er)ghe hout o(m)trent .65. jaer ghevraghet bi zine(n) heede zeghet dat hi houdt in dien ende noint contrarie ne horde het ne behort toe mine(n) he(re) van vlaendren / ghevraghet of hire eenighe justicie hevet der up zien doen bi den bailliu van aelst zeght dat hi hem hevet de kerkemesse zien houde(n) den bailliu vorseit / ghevraghet of hijt hiet hevet ghesien eer dat mijn he(re) van vlaendr(en) in anden quam / zeghet dat hijt niet ne zach maer dat hijt hevet horen zegghen / Item hi zeghet dat hi zach dat gillis minne ontscakede mijn her eustaes dochter van meyenghem ende dat de bailliu van aelst / mijn her gillis van scendelbeke berechte ende dede daghen de partien te nieneve vor den closter / en(de) dat berechte hi daer alsoet behorde / ende dies es leden .35. jaer of meer / van elne gheene(n) verclaersinghen van faite ne weet hi te spreke

14. Gillis vleisch van gheroudsb(er)ghe hout o(m)trent .70. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet / van dien faite dat die joncvrauwe ontscaket was ghelijc jan vlieghen in alle(n) pointen zonder dat hi houdt dat de haghemute(re) bailliu was te dien tiden ende zeghet dat hem niet ghedinket co(n)trarie hine heeft ghesien ende horen segghen / dat de bailliu van aelst heeft gheiusticijert tote den porte(n) van neneve / ende binne(n) der abdien van al datte(r) gheviel

Gillis de bane / van ydderghem hout o(m)trent /75/ jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat hi hevet ghewoendt .53. jaer in ydderghem ende hevet ghesien de kerkemesse houden / van mijns heeren alve(n) van vlaendren / ende zeghet van al ghelijc jan vlieghen / zonder van den faite dat de joncvrauwe ontscaket was / ende hine horde noint contrarie / mijn he(re) van vlaendren ne hadde dberecht van al te hal dat gheviel buten den porten van nieneve ende in den closter

Gillis miteram van welle / hout o(m)trent .60. jaer / ghevraghet bi zine heede zeghet van al ghelijc jan vlieghen / zonder van der joncvrauwe die

(10) zonder enige betwisting in rechte.

ontscaket was / Item die van neneve calengierden (11) (die van aelst = doorstreept) liede die bier vercochte(n) up tiden van der kerkemesse buter port ende name(n) af maletote / ende de bailliu van aelst dedse teliveren

15. Gillis bollie van ydderghem hout .70. jaer / ghevraghet bi zine(n) heede / zeghet dat de bailliue(n) van aelst .50. jaer lanc de k(er)kemesse ghehoude(n) hebbe(n) ende hem ne ghedinket niet no hine horde noint segghen contrarie / ende hi zeghet va(n) alle(n) pointe(n) ghelijc janne vlieghen / zonder van dien faite dat de joncvrauwe ontscaket was /

Ywein van leebrugghe / hout .60. jaer / zeght bi zinen heede dat hi hevet gheweest .50. jaer met den bailliu van aelst ende met den bailliu van nieneve / ne ware hi hevet altoes ghesien zonder co(n)trarie dat de bailluen van aelst alle dinghen hebben berecht bute(n) porten van nieneve Ende in de abdie Vort ghedinket hem wel dat .1. cnape doet ghesteken was in de veste te nieneve / ende dat de bailliu van aelst mijn he(re) clais van overmeere berechte van mijns heeren weghe van vlaendren Item van .1. wive die doot ghesteken was up de coute(re) te nieneve / ghedinket hem wel dat soe daer lach tote diere tijt dat se de bailliu van aelst beval te doene gravene / Item zeghet dat de meyerie van okeghem (anlaut h geschrapt) alsoe soe strect dort hof van score(n) / toe behort mijn heere van vlaendre(n) ende dat ment oudende (anlaut h geschrapt) es van hem / ende dat de meiere alle boete(n) hevet tote .10. sol. ende die daer bove(n) zijn die zijn mijns heere(n) van vlaendre(n)

16. Jan scellinc van okeghem (anlaut h geschrapt) hout omtrent .60. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat hi noint horde no ne zach contrarie / de bailliu van aelst ne dede al de rechtinghe hoghe ende neder die ghevielen bute(n) den porten van nieneve van mijns heere(n) alven van vlaendre(n) zonder calaenge

Woute(re) medeganc wone(n)de te okeghem (anlaut h geschrapt) hout omtrent .40. jaer / ghevraghet bi zinen heede / zeghet / dat de kerkemesse(n) van nieneve hebbe(n) ghezijn ghehoude(n) van den bailliuen van aelst van mijns heere(n) alven van vlaendren / en(de) datter gheviel te berechtene tote(n) porte(n) dat was berecht bi den bailliu van aelst zonder calaenge

Willem milhem van liedek(er)ke hout omtrent .40. jaer / ghevraghet bi zinen heede zeghet dat hi altoes hevet ghezien dat de bailliuen van aelst binne(n) zinen tiden hebben ghehouden de kerkemesse van nieneve / zonder calengiere(n) ende al berechten dat daer gheviel buten den porten ende in de .. Abdie

17. Willem de ghiere porte(re) van aelst hout meer dan 60. jaer / ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat hi der kerkemesse hevet zien houde(n) over 55 jaer den bailliuen va(n) aelst ende al dat daer gheviel was berecht bi hem van mijns heeren alven van vlaendre(n) van gheene(n) (andren = doorstreept) faite(n) die daer ghevielen ne can hi niet spreken / ghevraghet van der heerscepie van roechelare zeghet dat hi daer ontfanghere ende bailliu hevet ghezijn / ende zeght dat de heerscepie toe behort den heere van roechelare / van hoeghe ende van neder ende noint ne wiste van contrarien /

Gillis van lielaer porte(re) in aelst haud .60. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet al dat gheviel bute(n) der porte(n) va(n) nieneve of upt goet van de(n) clostere va(n) nieneve van hoghe ende van neder hevet ghezijn berecht biden bailliuen van aelst van mijns heeren alve(n) van vlaendren / zonder calaenge / van den kerkemessen zeghet hi ghelijc den andren / Item van der heerscepie va(n) roechelaer zeghet hi ghelijc wille(m)me den ghiere

18. Boudin van zierenbeke porte(re) in aelst hout omtrent .55. jaer / ghevraghet bi zinen heede / zeghet van der kerkemesse ghelijc willem den ghiere

---

(11) een boete vorderen.

ende gillise van lielaer / dat se toe behort te houdene den baillius van aelst / van gheenre berechtinge van hoeghere iusticie ne heeft hi ghezien / ende hi hevet zelve met de(n) bailliuen van aelst ter k(er)kemessen ghezijn en(de) elpen houden

Jan van derhaghen porte(re) in aelst hout meer dan .54. jaer / ghevraghet bi zinen heede zeghet dat hi de kerkemesse hevet helpen houde(n) den balliuen van aelst / ende helpen vanghen die mesdaen adden tote(n) porte(n) van nieneve / ende zien berechten van mijns heere(n) alven van vlaendren / Item hi zach dat fait van jan van oute(re) dat gheviel in de Abdie van nieneve dat dat berecht was bi den bailliu van aelst zonder calaenge ende dat hi niet ne weet te nomene den bailliu die doe was Item zach hi dat mijn he(re) clais van overmeere bailliu was mijns heeren van vlaendren / ende dat de bailliu van nieneve .1. man ghevaen hadde / die .1. andren doot ghesteken adde / ende hi leverdene mijn he(re) claise vorseit ende hi dede hem zijn hoeft afslaen binne(n) der porte(n) bi den clostere

19. Gillis de meyere van langhebrouc porte(re) in aelst hout o(m)trent .50. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat de heere van nieneve ne gheen recht hevet bute(n) porte(n) va(n) nieneve / no in de .. Abdie / ende zeghet dat hi hevet helpen houden de kerkemesse met den bailliu van aelst van mijns heeren alve(n) van vlaendre(n) ende hevet helpen vanghe(n) dobbeleers die strede(n) ende vochte(n) ende zonder calaenge leede(n) daer si wilde(n) / Item hi weet wel dat .1. man doot ghesteken was upt kerchof te neneve ende de bailliu van aelst dede hem zijn hoeft af slaen

Heinric persoen porte(re) in aelst hout omtrent .65. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeght dat hi hevet ghezien (binnen tsgraven tiden van vianen = doorstreept) dat 1 man was doot ghesteke(n) upt kerchof ende de bailliu van aelst mijn heere nyclais van der meere dede hem zijn hoeft af slaen bi der abdien ende hevet alle dinghen weten berechten van mijns heere(n) alven van vlaendre(n) die gheviele(n) bute(n) den porten ende in de .. Abdie dat hevet hi ghesien over .50. jaer / ende bi tsgraven tiden van Vianen

20. Goesin julijen porte(re) in aelst / hout omtrent .50. jaer / ghevraghet bi zinen heede zeghet wel dat hi hevet ghezien dat men altoes hevet ghehoude(n) wareden van mijns heeren alven van vlaendre(n) tote(n) porte(n) van nieneve / ende berechten bi den bailliu van aelst / wel zach hi als de bailliu van nieneve hiement vinc buten den porte(n) va(n) nieneve hi moetse (weder = doorstreept) teliveree(n) den bailliu van aelst Item hi zach dat die cnape die den man doot stac upt kerchof dien de bailliu van nieneve vinc / dattene de bailliu van aelst nam ende dede hem zijn hoeft afslaen bi der . Abdien

Symoen de man porte(re) in aelst hout omtrent .65. jaer ghevraghet bi zine heede / zeghet dat hi zach bi mijns heere(n) tiden van vianen ende bi mire vrauwen zire moeder tiden / dat alle dinghen ende alle faite(n) die ghevielen buten den porte(n) van nieneve of in den closter / of up clostere goet / waren berecht bi den bailliu van aelst van tsgrave(n) alven van vlaendre(n) / van den faite va(n) goesin den mol / dat berechte de bailliu van aelst Item zeghet dat meus van den walle bailliu van aelst hadde .1. man ghevanghen
21. te nieneve ter kerkemessen doe quam hieinric van maerc die daer te dien tiden bailliu was en(de) wildene hem neme(n) ende zo vele hulpen qua(m) toe den bailliu van aelst dat hine behilt ende voerdene te aelst

Jan van ham(m)e porte(re) in aelst hout omtrent .60. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat al zinen tide(n) van dat hi ghedinkenesse hevet / dat de bailliu van aelst alle dinghen berecht hevet die ghevallen zijn buten porte(n) van nieneve ende in de abdie ende up closters goet van nieneve van mijns heere(n) alven van vlaendre(n) / Item van den cnape die de(n) andre(n) doot stac upt kerchof / volghet hi goesine julijene

Gillis van den steene porte(re) in aelst / hout omtrent .41. jaer / ghevraghet bi zinen heede / volghet goesine julijene van al te hal

Gheraert snidewijnt porte(re) in aelst / hout o(m)trent .50. jaer / ghevraghet bi zinen heede zeghet dat de bailliu va(n) aelst hevet gherecht van allen faite(n) die gheviele(n) bute(n) porten van nieneve of up closters goet / ende dit heeft hi van langhen tiden horen segghen

22. Heinric van den hove / porte(re) in aelst hout omtrent .40. jaer / ghevraghet bi zinen heede / zeghet ende volghet van al te hal goesine julijene

Heinric van den steene porte(re) in aelst hout omtrent .50. jaer / ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat hi was met den bailiuen van aelst ende halp houde(n) de kerkemesse ende al dat gheviel tote(n) porte(n) van nieneve / of in den closter of up haer goet / dat zach hi berechten den bailliu van aelst van tsgrave(n) alven van vlaendre(n)

Hughe de coninc porte(re) in aelst hout omtrent .50. jaer ghevraghet bi zinen heede / zeghet dat hi met den bailliue(n) van aelst hevet ghezijn ter kerkemesse / en(de) boete zien ontfanghe(n) en(de) quite scelden / ende vanghen die mesdaden toten porte(n) al in de veste van nieneve / ende up closters goet ende in den closter

Willem van den woude / porte(re) in aelst hout omtrent .45. jaer / ghevraghet bi zinen heede / zeghet / van dien faite van de(n) cnape die den andre(n) doot stac upt kerchof dat dat was berecht bi den bailliu van aelst ghelijc den andre(n) zeghet hi hier af/ ende van der k(er)kemesse ende van al den andren faite(n)

23. Dit zijn die ghehord zijn upt heerscip van roetselare dat mijn heere heinric seghet dat hi hevet ghehoude(n) hoeghe ende neder zonder moiyen

Woutere de vremde hout o(m)trent .60. jaer / houdet bi zinen heede alse bi horen segghene dat al de hoeghe iusticie toe behort den heeren van roetselare

Der heinric p(ro)chipape van ylderghem ghevraghet upt selve zeght bi zinen heede dat hi was met mine(n) heere gheraerde van roetselare ende met willeme zinen zone / en(de) dat hi was mijns her gheraerds ontfanghere en(de) dat hi wel wiste en(de) zach dat merre alreandre justice dede hoeghe en(de) neder zonder eenich weder segghen ghevraghet offer eenigherande p(er)soene ware(n) gheiusticijert / en(de) wat iusticien zeide bi zinen heede dat een de grouve was gheset up .1. rat van brantstichtene ende hi levede daer up .3. daghe leden es wel .30. jaer

Item .2. andre cnape(n) / ware(n) wouters clercs kindre ware(n) gheiusticijert van dat si raepsaet berrende(n) up den hacker bi nachte / daen af dat de .1. gheradebraect was en(de) de hander ghehanghe(n) ende vele andre iusticien die hire up ghesien hevet / Ende doe was heere gheraerd van roetselaer / Item zach hi dat gheraert faisseel en(de) philips zijn broeder slou-
24. ghen doet oliviere van der herbrugghen bailliu mijns heere(n) gheraerds van roetselare ende dat si, daen af verberrent ware(n) bi wette (doe quamen si weder ende maecten = doorstreept) / en(de) om dat si porters waren te aelst / so was (zijn = doorstreept) haer goet ghearesteerd bi den bailliu van aelst / en(de) doe trac mijn he(re) gheraert vors(eit) vor mine(n) he(re) van vlaendre(n) (ende tog = doorstreept) te male en(de) daer toghede hire so vele toe dat hem zijn heerscip telivereert was en(de) daer was de vorseide orconde in p(re)sentien / ende binne(n) deser tijt so hadde(n) de vors(eide) p(er)soene weder nieuwe huse ghemaect / de welke mijn he(re) gheraerd vors(eid) verberrende eer hi weder thuus quam

Jan de vlaminc porte(re) in gheroudsb(er)ghe hout omtrent .60. jarer ghevraghet van den heerscepe van roetselare zeght bi zinen heede / van janne den grouue ghelijc den heere heinrike / Item van adaem woite die bedreghen was van wive te vercrachtene / ende van visschen te stelene / ende van .1. wive te ontvoerene die kint drouch / ende bi fortchen met hare wilde zijn so dat soe ghelach van .1. dode(n) kinde / ende dat die adaem ende zijn(en)

vader soe dade(n) met hare(n) goede / so dat de vorseide mijn he(re) gheraert va(n) roetselare hem zijn hoeft weder gaf en(de) zijn land / ende neemt bi zine(n) heede ende also als hi ghesien heeft dat mijn he(re) van
25. roetselare hevet al de hoeghe iusticie ende de nedere ghelijc mijn he(re) van vlaenderen / ende es scepene in 2 paer banken

Martin van den bossche porte(re) van gheroudsb(er)ghe scepene int lant van roetselare hout omtrent .60. jaer ghevraghet van der heerscepien van roechelare zeghet dat mijn heere gheraerd van roetchelare hevet de hoeghe iustice ende zeght dat .1. cnape die hiet bocenbaert was gheleit up .1. rat daer hi up levende 3 daghe om dat hi .1. cnape vermoorde in zijn huus / ende va(n) allen andre(n) iusticien zeght hi ghelijc jane den vlaminc zonder va(n) de(n) pointe / dat hi niet sach minen heere van roechelare hiement weder gheven zijn hoeft / of lant

Gheraert van (latem = doorstreept) laethem / scepene van yldergem hout o(m)trent .61. jaer zeghet bi zinen heede dat alle iusticien toe behore(n) hoeghe ende neder mijn he(re) va(n) roechelare ende heeft(en) zien rechten alle saken / ghelijc / janne den vlaminc zeghet hi van al te hal / zonder van den pointe dat hi niet sach dat mijn hee(re) va(n) roechelare hiement weder gaf / hoeft of lant

Arnoud oet(er)man (of: oecerman?) houd omtrent .63. jaer / zeghet bi zine heede dat alle iusticien hoeghe en(de) neder behore(n) toe mijn heere van roechelare / ende acordert van al met janne de(n) vlaminc / zonder van de(n) pointe dat hi niet sach dat mijn he(re) van roechelare hiement weder gaf zijn hoeft / of lant

Gillis (van = doorstreept) de keest van houtheem hout omtrent .53. jaer zeghet van allen justicien / hoeghe ende neder ghelijc gheraerde van laethem / dat si toe behoren mijn he(re) van roechelare

Jan papeghem van houtheem hout omtrent .43. jaer zeghet van allen justicien die toe behore(n) zouden / hoeghe ende neder minen he(re) van roechelare / hi ne weete(r) niet af anders dan bi horen segghene

(Op de rug:) dit es torriginal van den besouke dat ghedae(n) was te nineve ende te aelst upt besceet van der h(er)scepen mins he(re)n va(n) vlaendre(n) ende mijns h(eren) henrix
Int jar ons he(re)n 1336 up marti(n)s dach

(A.R.A., Tresorerie van Vlaanderen, Serie II, Doos 4 (a° 1330-49, orig.).

Onze Bibliografie

15) **ALGEMEEN. — A. Carnoy: De Olm in Naam- en Taalkunde.** — Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 34e jg., 1958, nr 1, blz. 7-13.

Bizondere kenmerken van deze boom hebben tot naamgeving geleid. Schrijver besluit zijn taalkundig onderzoek als volgt: « De plaats van de olm in de toponymie is dus niet minder onbeduidend dan men op het eerste gezicht zou vermoeden; de verscheidenheid van de namen en zekere volksetymologieën waren van aard om in vele gevallen de sporen van de olm onopgemerkt te laten ».

16) **ALGEMEEN. — J. Helsen: Het woord Wolf in Plaatsnamen.** — Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 34e jg., 1958, nrs 2-4, blz. 107-122.

Dat plaatsnamen, die het woord wolf bevatten in het geheel niet zeldzaam zijn, bewijst steller hier aan de hand van overtalrijke voorbeelden. Voor het gebied van het Land van Aalst konden we aanstippen: « ten wulfine » (1443) te Haaltert; « weluesken » (1641) te Aalst; « Wolvenhoek » te St.-Maria-Oudenhove - Erwetegem; « Wolven hoek » te Waarbeke - Zandbergen; « Wolfputbeke » te Meerbeke; « Wolverschot » te Zulzeke.

17) **ALGEMEEN. — Jan de Vries: De betekenis van enkele Grondwoorden van Plaatsnamen.** — Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 34e jg., 1958, nrs 2-4, blz. 61-74.

De bizonderste grondwoorden die hier worden besproken zijn: lo en laar, breugel, briel, brul, weide.

18) **ALGEMEEN. — H. Draye: Naamkunde als Universitair Studievak. Beschouwingen over de Inzameling van Toponymisch Materiaal.** — Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 34e jg., 1958, nrs 2-4, blz. 37-59. Met uitslaande kaart.

De auteur belicht het belang van de toponymie en geeft een uitgebreide kijk op de aktiviteit van de Leuvense Universiteit op het gebied van de toponymie. In de lijst van de toponymische monografieën tot en met juni 1958 vinden we, voor wat betreft het Land van Aalst, vermeld: Aalst, door A. Haers; Baardegem, door J. Lindemans; Denderleeuw, Erembodegem, Haaltert, Hofstade, Impe en Lede, door J. de Brouwer; Moorsel, door A. De Vis.

19) **ALGEMEEN. — J.A. Huisman: De Tijd in de Naamgeving.** — Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 34e jg., 1958, nr 1, blz. 15-23.

De tijd is een abstrakt begrip, maar hij speelt een rol op velerlei manieren bij de naamgeving. Een verklaring hiervoor is zonder de minste moeite te vinden. Het konkretiseren « van de tijdsduur tot de voorstelling van een af te leggen weg schiep de basis voor « plaatsing » en daarmee voor determinering van het te benoemen objekt. De verscheidenheid van formaties berust op de rijke terminologie, die de taal bezit, om mijlpalen en trajecten van de tijd-weg aan te duiden » aldus de auteur in zijn konklusie.

20) **ALGEMEEN. — Willem Pée - G. Winnen - J. Renson: De benamingen van de doodkist in Noord- en Zuid-Nederland, Wallonië en de aangrenzende gebieden.** — Taal en Tongval, Tijdschrift voor de studie van de Nederlandse Volks- en Streektalen, 9e jg., 3e Afl., Okt. 1957, Brussel, blz. 97-132. Met 6 kaarten in de tekst en 2 uitslaande kaarten.

Na een overzichtelijke historiek van de begrafenisritus en van de manier van begraven bij de Germanen, de Franken, de Romeinen, alsmede in onze gewesten ten tijde der Middeleeuwen en later, weiden de auteurs breedvoerig uit over de benamingen van de doodkist. Eerst komen de benamingen der doodkist in Noord- en Zuid-Nederland aan de beurt. Op het bijgaand landkaartje staan de gebieden geschetst waar respektievelijk de benamingen kist (doodkist, lijkkist), zerk, lichter, schrine en de sporadische gevallen van deafet en vat in Noord-Nederland gebruikt worden. Vervolgens behandelen ze het aangrenzend Duits gebied, dat ligt tot aan de lijn Cuxhafen-Koblenz-Moesel. Hier zijn de benamingen vastgelegd op drie landkaartjes, waarvan een uitslaande. Ten slotte handelt hun betoog over de benamingen in Wallonië en Frankrijk, benamingen die op 4 landkaartjes zijn aangebracht. Een grote uitslaande kaart uit de « Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland, afl. 7, nr 4, getekend in 1955, waarop al de benamingen van het type kist, doodkist, lijkkist, doodvat,

deafet, vat, zerk, lichter, schrine, staan gelokaliseerd, besluit deze zeer belangrijke en rijk gedokumenteerde dialektstudie.

21) **ALGEEEN. — Dr. E. Spelkens: Les bourgeois de Bruxelles.** — L'Intermédiaire des Généalogistes, n° 75, XIIIe année, Mai 1958, pp. 154-161.

Uit deze reeks poorters van de stad Brussel noteren we: Jacques van Oudenhagen (1603) geboortig van Geraardsbergen; Egidius van Overbroeck (1399) uit Meldert (O.-Vl.); Jan Paternoster (1596) geboortig van Nieuwenhove. In nr 76, juillet 1958, pp. 229-238: Nicolas Pletincx (1633) geboortig van Meerbeke en Cornelius Raes (1485) uit Meerbeke.

22) **IMPE. — J. Jacquart: « Geschiedenis van Impe » par l'Abbé de Brouwer.** — L'Intermédiaire des Généalogistes, n° 76, XIIIe année, Juillet 1958, Bruxelles, p. 263.

Schrijver bespreekt het jongste werk van Zeer Eerwaarde Heer Jozef de Brouwer en geeft bij het slot van zijn betoog een reeks van 59 stamfamilies uit Impe.

23) **KERKSKEN. — J.J.: Les Familles — Souches de Kerksken.** — L'Intermédiaire des Généalogistes, n° 75, XIIIe année, Mai 1958, p. 173, Bruxelles.

Opsomming van een reeks van 81 stamfamilies uit de 17e en 18e eeuw te Kerksken.

24) **LEDE. — P.E. Claessens: L'Ex Libris de Françoise Bette, Abbesse de Forest, 1647.** — L'Intermédiaire des Généalogistes, n° 76, XIIIe année, Juillet 1958, pp. 242-245, Bruxelles. 1 illustr.

Deze bijdrage vermeldt onder meer enkele bizonderheden over het geslacht Bette. Voornoemde abdis was de kleindochter van Jacques Bette en Isabelle de Gruutere, vrouwe van Lede.

25) **NEDERBRAKEL. — M. Gysseling: Enkele Toponymische gegevens over Romeinse banen in Noord-Gallië.** — Mededelingen van de Vereniging voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, 34^e^ jg., 1958, nr 1, blz. 24-30.

Schrijver heeft, naar hijzelf verklaart, het materiaal van dit artikel geput uit zijn Toponymisch Woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord- Frankrijk en West-Duitsland, woordenboek, wiens uitgave in het verschiet ligt. De oudste benaming van de romeinse banen in Noord-Gallië is « strata » en van strata zou ontstaan zijn « Estrée » onder Flobecq, aan de romeinse baan Bavai-Nederbrakel.

26) **ZOTTEGEM. — B. Lindekens: Zottegem Leeft.** — Het Rijk der Vrouw, nr 685, 19 juni 1958, blz. 16-17 en 20, Brussel. 9 illustr.

Boeiende reportage over de fiere Egmontstede. Alle aspekten van het leven te Zottegem, in heden en verleden, worden hier onder de loupe genomen. Werkelijk, een beknopte, maar doeltreffende bijdrage om Zottegem, zijn geschiedenis, zijn kunsten, zijn volk en werkkracht in breder kringen te doen kennen.

27) **ZOTTEGEM. — X.: Zottegem en de Zwalm boorden.** — De Gazet van Antwerpen, 19 juni 1958.

Bondig overzicht van de merkwaardigheden van Zottegem: de kerk, de grafkelder van graaf Lamoraal van Egmont en Sabina van Beieren; het Egmontkasteel, waar het museum is ondergebracht; het Egmontdomein, gepubliceerd ter gelegenheid van de heropening van het Omer Wattez pad.

EREMBODEGEM. **Valère Gaublomme.**

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift

Voorzitter : Dr H. Vangassen, Steenweg op Denderhoutem, 53, Ninove (tel. (054)316.15).

Beheerder : Albert van Lul, de Nayerlaan, 51, Brussel 19 (tel. (02)44.61.22).

Redaktiesekretaris : E.H. J. de Brouwer, pastorij, Impe (tel. (053)233.61).

Ruil- en recensiedienst : E.H. V. Gaublomme, Kerkstraat, 16, Erembodegem (tel. (053)230.08).

Prijs van het jaarabonnement voor leden : 100 fr., voor steunende leden : 200 fr. en voor ereleden : 500 fr., te storten op de postrekening « Het Land van Aalst », nr 5869.11. Gewoon losnummer (20 fr.) te bestellen bij de beheerder en te storten op voornoemde postrekening.

INHOUD VAN Nr 5
1958

H. Vangassen — Plaatsnamen te Ninove — Bossen, onbebouwd en bebouwd land *(1 ill.)* 337

H. Vangassen — Een « Bezoek » in 1336 *(1 ill.)* 352

V. Gaublomme — Onze Bibliografie 370

Aan onze Leden ! II

Druk. « De Aankondiger », Dokter De Moorstraat, 6, Aalst. Tel. 248.18.